

T.C.
ADALET BAKANLIğI
İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLARI BÜLTENİ

(Seçme Kararlar)

Ağustos - Eylül 2022

İçindekiler

YAŞAM HAKKI.....	1
İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI.....	4
ADİL YARGILANMA HAKKI	12
ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI	19
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ.....	35
MÜLKİYET HAKKI	39

© Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar), Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1

YAŞAM HAKKI

1- **Nana Muradyan/Ermenistan¹ Kararı**

Öz: Başvuru, başvuranın oğlunun askerlik görevi sırasında ölümü üzerine yetkililerin konuyla ilgili etkili bir soruşturma yürütmemesi ve böylece Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS veya Sözleşme) 2. ve 13. maddelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

Başvuran, V.Muradyan'ın annesidir. Kasım 2009'da V. Muradyan Ermeni ordusuna alınmıştır. 15 Mart 2010 günü, saat 12.35 sularında V. Muradyan'ın cesedi, askeri birliğin bakım şirketinin subay odasının arka tarafında metal bir direğe asılı halde bulunmuştur.

28 Mart 2014 tarihinde, üç adli tıp uzmanından oluşan bir bilirkişi heyeti bu konuda raporunu sunmuştur. Söz konusu rapora göre: "... tespit ettik ki... söz konusu [boynun sol ön tarafındaki morluk] bağ işaretinin altında [yatay olarak] bulunan yaranın ölüm sırasında askıdayken boyuna yapılan baskı sonucu oluşmuş olabileceği ... Söz konusu morluğun şiddeti, ipteki bağ izinden ve mekanik boğulmanın getirdiği diğer yaralanmalardan ve değişikliklerden farklı değildir..."

Başvuranın söz konusu rapor hakkında şikâyetçi olmuş, 12 Eylül 2014 tarihli kararla Özel Soruşturma Birimi, raporu düzenleyen müfettiş A. hakkında soruşturma başlatmayı reddetmiştir. Karar, A.'nın V. Muradyan'ın askeri botlarını incelemeyi önemli görmediğine ve onları çantaya koymadığına ilişkin ifadesine atıfta bulunmuştur.

Başvuran tarafından söz konusu karara yapılan itiraz üzerine soruşturma başlatılmış olup bu soruşturma derdesttir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM veya Mahkeme) Değerlendirmesi:

Başvuran, AİHS'nin 2. ve 13. maddeleri uyarınca, oğlunun askerlik görevi sırasında ölmesinden ve yetkililerin konuyla ilgili etkili bir soruşturma yürütmediğinden şikâyetçi olmuştur. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerini yalnızca Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca incelemeyi uygun bulmuştur.

Mahkeme, başvuranın mağdur sıfatı ve iç hukuk yollarının tüketilmemesi konularında kabul edilebilirlik değerlendirmesi yapmış ve Hükûmetin itirazlarını reddetmiştir.

Mahkeme esasa ilişkin değerlendirmesinde; soruşturmanın bulgularına göre, yetkililerin V. Muradyan'ı, intihar etmesine neden olan kıdemli askerler tarafından istismara karşı etkin bir şekilde korumak için hiçbir önlem almadıkları ve bu kapsamda V. Muradyan'ın yaşam hakkını

¹ Nana Muradyan/Ermenistan Kararı, No. 69517/11, 5 Nisan 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-216629>

kontrolleri altındayken koruma konusundaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediikleri sonucuna varmıştır. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönünden ihlal edilmiştir.

Bunun yanında Mahkeme, yetkililerin V. Muradyan'ın ölümüyle ilgili etkili bir soruşturma yürütmediğini tespit etmiş ve aynı maddenin usul yönünden de ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

2- A.B. ve Diğerleri/Birleşik Krallık² Kararı

Öz: *Başvuru, Nisan 2022'de katastrofik hipoksik iskemik beyin hasarı geçiren 12 yaşındaki çocuk olan A.B.'nin yaşam sürdürme tedavisinin geri çekilmesi kararına yönelik tedbir talebinin reddedilmesine ilişkindir.*

A.B. Birleşik Krallıkta bir hastanede tedavi gördüğü sırada beyin hasarı geçirmiştir. Hastane yetkilileri AB'nin beyin sapının fonksiyonlarını yerine getirmediğini tespit etmişlerdir. Başvuranlar yeni bir beyin sapı testi yapılmasına yönelik hukuki süreç başlatmıştır. Yerel Mahkeme başvuranın taleplerini reddetmiş, alınan karara yapılan itiraz ve temyiz başvuruları da başvuranların aleyhine sonuçlanmıştır. Bunun üzerine başvuranlar Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesi'ne (UNCRPD) başvurmuş ve İngiliz makamlarından “*hayatı koruyucu tıbbi tedaviyi geri çekmekten kaçınmaları*” talep edilmiştir. UNCRPD başvurusu konusunda yerel mahkeme bilgilendirilmiş ve başvuranlar yeni bir karar alınmasını talep etmişlerdir. Başvuranların bu yeni talebi de yerel mahkeme tarafından reddedilmiştir. Anılan karara yapılan itiraz üst mahkeme tarafından reddedilmiştir. 3 Ağustos 2022'de başvuranlar, AİHM İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca Mahkeme'den hastanenin mevcut tedaviyi geri çekmesini önleyen bir geçici tedbir kararı çıkarmasını talep etmiştir. Söz konusu talepte, diğerlerinin yanında, devletin UNCRPD tarafından verilen geçici tedbire uymaması durumunun tek başına veya Sözleşme'nin 14. maddesi ile birlikte Sözleşme'nin 2. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvuranlar ayrıca, Mahkeme'ye esasa ilişkin Sözleşme'nin 2, 6, 8, 9, 13, 14 ve 34. maddeleri kapsamında da başvuruda bulunmuşlardır.

AİHM, yaptığı inceleme sonucunda geçici tedbir isteminin reddine karar vermiştir. Ayrıca, başvuranların şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Mahkeme somut olayda, elinde bulunan tüm materyalleri göz önünde bulundurarak ve ileri sürülen iddiaları inceleme yetkisine sahip olduğu ölçüde, Sözleşme'nin 34 ve 35. maddelerinde öngörülen kabul edilebilirlik koşullarının yerine getirilmediğine karar vermiştir.

² A.B. ve Diğerleri/Birleşik Krallık Kararı, No. 37412/22, 3 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7401248-10125292>

2

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

3- *W.O. ve Diğerleri/Macaristan*³ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların Macaristan-Bulgaristan sınır geçiş bölgesinde tutulmaları ve tutuldukları koşulların yetersizliği ile ilgili olarak Sözleşmenin 3. ve 5.maddelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuranlar, 23 Nisan – 19 Kasım 2018 tarihleri arasında Macaristan ve Bulgaristan sınırındaki Röszke sınır geçiş bölgesinde kalmışlardır. Afganistan vatandaşı olan başvuranlardan birinci ve ikincisi (W.O ve O.G.O) sırasıyla anne ve babadır. Üçüncü ve dördüncü başvuranlar, (G.Ç ve I.M.O) söz konusu olaylar sırasında üç ve bir yaşında olan çocuklarıdır. Başvuranlar şu an Almanya’da yaşamaktadır.

Başvuranlar, sınır geçiş bölgesine ulaştıklarında Macaristan’dan sığınma talebinde bulunmuşlardır. Başvuranların Bulgaristan'a zorla geri gönderilme girişimi nedeniyle söz konusu iltica işlemleri askıya alınmıştır. Bulgaristan’a iadesi gerçekleşmeyen başvuranlar açısından iltica işlemleri 23 Mayıs 2018'de yeniden başlamıştır. Ağustos 2018’de Macaristan Göç ve İltica Bürosu (IAO) başvuranların sığınma taleplerini reddetmiş ve sınır dışı edilmelerine karar vermiştir. Başvuranlar, geçici tedbir olarak bir açık kabul tesisine taşınma talebine ilişkin yargısal inceleme işlemleri sırasında bu karara itiraz etmişlerdir. Bu itirazları da ret ile sonuçlanmıştır. Daha sonraki yaptıkları temyiz başvuruları ise, zaman aşımına uğradıkları gerekçesiyle reddedilmiştir. Yeniden itirazları üzerine üst mahkeme olan Büyükşehir (metropoliten) Mahkemesi 31 Ekim 2018 tarihinde önceki mahkeme kararlarını iptal etmiş ve dava Büyükşehir Mahkemesi tarafından yeniden değerlendirilmiştir. 14 Kasım 2018'de Büyükşehir Mahkemesi, başvuranların ihtiyati tedbir talebini kabul ederek, sınır dışı etme kararının yürütmesinin durdurulmasına ve başvuranların daha uygun bir yere taşınmasına karar vermiştir. 19 Kasım 2018'de başvuranlar açık bir kabul tesisine nakledilmiştir. 10 Ocak 2019'da Büyükşehir Mahkemesi, başvuranların sığınma taleplerinin reddedilmesine ve mahkemenin yasal bulduğu sınır geçiş bölgesine yerleştirilmelerine ilişkin itirazlarını reddetmiştir.

Başvuranlar, Röszke sınır geçiş bölgesinde, -sığınma taleplerinin ilk reddedilmesinden sonra sınır dışı bölümüne yerleştirildikleri birkaç gün dışında- aile bölümünde kalmışlardır. Her biri için ayrı bir yatak ve bir gardırop bulunan bir konteynere yerleştirilmişlerdir. Başvuranlar, genel koşullarını belirttikten sonra, birinci ve üçüncü başvuranların, geçmişteki aile içi istismar ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sıkıntı ile ilgili tıbbi sorunlardan muzdarip olduklarını ileri sürmüşlerdir. Tekrar açık bir kabul tesisine taşınmayı talep etmişlerdir. Yetkililer bu

³ *W.O. ve Diğerleri/Macaristan* Kararı, No. 36896/18, 25 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218877>

hususlarda uygun yardımı da sağlamışlardır. Birinci başvuran, on beş kez bir psikologla görüşmüş; ancak yardımın yetersiz olduğu ve anlamadığı bir dilde yapıldığını iddia etmiştir. Ayrıca, bir tercümanın yardımıyla bir psikiyatrist tarafından defalarca tedavi edilmiş ve sınır geçiş bölgesinde kaldığı süre boyunca zihinsel sağlık sorunları için reçeteli ilaçlar verilmiştir. Birinci başvuran 26 Ağustos 2018 tarihinde de intihara teşebbüs etmiştir.

Başvuranların bir haftadan daha az bir süre kaldıkları sınır dışı edilme bölümünde, başvuranlar serbestçe hareket edebilecekleri alan, TV veya oyuncak gibi olanakların bulunmadığı aile bölümüne göre çok daha küçük bir yerde kalmışlardır. İkinci başvurana sınır dışı bölümündeyken yiyecek verilmemiştir. Geri kalan başvuranlar yemeklerini bu bölümün dışında yemek zorunda kalmış ve ikinci başvurana yiyecek götürmelerine izin verilmemiştir.

Başvuranlar, (W.O ve O.G.O) Röscke geçiş bölgesinde tutulma koşullarının Sözleşme'nin 3. ve 8. maddelerinin güvenceleriyle bağdaşmadığından, Sözleşme'nin 3. ve 8. maddeleriyle bağlantılı olarak 13. madde uyarınca da, bu koşullar hakkında şikâyette bulunmak için etkili bir hukuk yolu bulunmadığından şikâyet etmişlerdir. Başvuranlar devamlı, Sözleşme'nin 5/1 ve 5/4. maddelerinin ihlal edilerek sınır geçiş bölgesinde tutulduklarını, ayrıca davalı devletin, Mahkeme tarafından birinci başvuran ve başvuran çocuklarla ilgili olarak verilen geçici tedbir kararına uymadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

Sözleşme'nin 3. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası

AİHM, mevcut davanın, bu tür durumlarda 3. maddenin uygulanması için geçen zamanın birincil önemini vurgulayarak tutulma koşulları nedeniyle bu hükmün, ihlal edildiğine karar verdiği RR ve Diğerleri davasına benzer olduğunu not etmiştir. Başvuran çocukların ve annenin, Röscke sınır geçiş bölgesinde yaklaşık dört ay kaldıkları süre boyunca maruz kaldıkları muamele RR ve Diğerleri ve Macaristan, Khlaifa ve Diğerleri / İtalya kararlarında belirtilen koşullarla benzer niteliktedir. Bu süre zarfında Mahkemede geçiş bölgesindeki koşulların önemli ölçüde değiştiğini gösteren hiçbir şeyin olmadığı not edilmiştir.

İlgili tarihlerde bir ve üç yaşlarında olan başvuran çocuklarla ilgili olarak, Mahkeme, hapsedilme sırasındaki koşullar ve kısıtlamalar dikkate alındığında, Röscke geçiş bölgesinde kaldıkları sürenin onlara psikolojik acı çektirmiş olması gerektiğine ve onların esenliği ve sağlığı için zararlı sonuçlar doğurduğuna kanaat getirmiştir.

AİHM, yetişkin başvuranlarla ilgili olarak, başvuranların çocuklarıyla birlikte 2018 yazının tamamı boyunca geçiş bölgesinde kaldıklarını, ayrıca güneşe maruz kalmaları nedeniyle yaz aylarındaki sıcaklığın başvuranların durumlarını kötüleştirdiğini ve dolayısıyla

maruz kalınan bu koşulların 3. madde kapsamındaki değerlendirmeye ilgili olduğunu kabul etmiştir. Hükûmetin başvurulara vantilatör sağlandığı ve avlunun zaman zaman sulandığına ilişkin iddiaları Mahkemece kabul görmemiştir.

AİHM ayrıca, birinci başvuranın (baba) savunmasız durumda olduğunu tespit etmiştir. Büyükşehir Mahkemesi, başvuruların geçici tedbir talebini kabul ederken, diğerlerinin yanı sıra, geçiş bölgesinde tutulduğu süre boyunca devam eden akıl sağlığı sorunları nedeniyle birinci başvuranın savunmasızlığını dikkate almıştır. Bunu göz önünde bulunduran Mahkeme, yetkililerin farkında olması gerektiği tutulma koşullarının, ilgili kısıtlamaların ve emniyetsizliğin, birinci başvuruda önemli psikolojik ıstıraba yol açmış olması gerektiği kanaatine varmış ayrıca, başvuranın yaklaşık yedi aydır bu koşullara maruz kaldığını göz önünde bulundurmıştır.

İkinci başvuranla (anne) ilgili olarak, Mahkeme 2 Kasım 2018 tarihinde, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca, sınır dışı bölümünde kaldığı süre boyunca kendisine yiyecek sağlanmasını yetkililere bildirmeye karar vermiştir. Yetkililerin orada tutulduğu sırada yiyecek verilmediği taraflarca tartışılmamıştır. Başvuranların sınır dışı bölümünde kaldıkları süreye ilişkin bazı belirsizlikler var gibi görünse de, Mahkeme, başvurular tarafından sunulan ve Hükûmet'ten gelen herhangi bir kanıtla çürütülmeyen ayrıntılı anlatımı göz önünde bulundurarak, başvuruların, sınır dışı etme bölümünde kaldıklarını tespit etmiştir. AİHM, bu gerekçelerle Sözleşme'nin 3. maddesinin tüm başvurular yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir.

Sözleşme'nin 5/1 ve 5/4. Maddelerinin İhlal Edildiği İddiası

AİHM, başvuruların, AİHS'nin 5/1 ve 5/4. maddelerinin ihlal edilerek geçiş bölgesinde tutulmalarına ilişkin şikâyeti daha önce incelediği *RR ve Diğerleri* davasındaki şikâyetle benzer bulmuştur. AİHM, yaklaşık dört ay boyunca geçiş bölgesinde tutulmanın fiili bir özgürlükten yoksun bırakma anlamına geldiğini not etmiştir. AİHM, ilgili tüm koşulları göz önünde bulundurarak, mevcut davanın *RR ve Diğerleri* davasından farklı bir sonucu garanti ettiği kanaatinde değildir. Bu nedenle bu iddiaları, başvurunun Sözleşme'nin 35/3. maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını değerlendirmiş ve kabul edilebilir bulmuştur. Bütün belgeleri ve delilleri inceleyen Mahkeme, *RR ve Diğerleri* davasındaki bulguları ışığında, Sözleşme'nin 5/1 ve 5/4. maddelerinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Son olarak mahkeme, başvuruların Sözleşme'nin 8. ve 13. maddesiyle ilgili şikâyetleri hakkında ayrı bir karar verilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

4- *Peksak/Türkiye*⁴ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın ceza infaz kurumunda tutulduğu sırada kendisine yeterince tıbbi tedavi sağlanmadığı iddiasına ilişkindir.*

Başvuran, Kocaeli Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu sırada diş ağrısı sebebiyle, 4-7 Aralık 2017 tarihlerinde kendisine yeterince tıbbi tedavi sağlanmadığını iddia etmiştir. AİHM somut olayda, şikâyetlerin sunulma şekli ve esasını dikkate alarak, bu şikâyetleri Sözleşme'nin yalnızca 3. maddesi açısından değerlendirmiştir.

AİHM, başvuranın 6 Aralık 2017 tarihinde, bir diş hekiminin bulunmaması sebebiyle, ceza infaz kurumunun revirinde görevli pratisyen hekime başvurduğunu, pratisyen hekimin ilgiliye ağrı kesici uyguladığını belirtmiştir. AİHM ayrıca başvuranın 7 Aralık 2017 tarihinde bir diş hekimine muayene olduğunu ve bu diş hekiminin bir apse bulunduğunu tespit ederek, dişinin tedavisi amacıyla gerekli tıbbi ilaçların kendisine yazılması için röntgen çekilmesi gerektiğinden başvuranın hastanenin ilgili tıbbi birimine sevk edilmesine karar verdiğini vurgulamıştır.

AİHM sonuç olarak, başvuranın 4-7 Aralık 2017 tarihlerinde biri diş hekimi olmak üzere iki hekime muayene olabildiği ve diş hekiminin kendisine gerekli diş tedavisini sağladığı sonucuna varıldığını belirterek başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

5- *Perkov/Hırvatistan*⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın cezaevinde gardiyanlar tarafından fiziki müdahaleye maruz kaldığından bahisle Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran madde bağımlılığından suçlu bulunarak 5 yıl hapis cezası almıştır. Başvuran, kaldığı hücrede meydana gelen bir olay sonrasında gardiyanlar tarafından kendisine şiddet uygulandığı iddiasıyla hapis hane müdürlüğüne şikâyette bulunmuştur. Olayla ilgili idari soruşturma açılmış ilgili kişilerin ifadesine başvurulmuştur. Gardiyanlar ifadelerinde; başvuranın odasında yer alan tabletlerin kırıldığını duyulması üzerine başvuranın hüccresine geldiklerini, başvurunu başka bir odaya alarak kuralları hatırlattıklarını, bu sırada başvuranın gardiyanlardan birisine fiziki temasta bulunduğunu, diğer gardiyanın başvurana yaklaşmasıyla birlikte başvuranın geriye çekildiğini, bu sırada başvuranın yanında çekiç olduğunun fark edilmesi üzerine başvuranın yere yatırılarak ters kelepçe yapıldığını kaydetmişlerdir.

⁴ *Peksak/Türkiye* Kararı, No.39619/21, 30 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219550>

⁵ *Perkov/Hırvatistan* Kararı, No. 33754/16, 20 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219203>

Olay yerine o gün nöbetçi olan gardiyan R.S geldiğinde başvurunu yerde yatılı şekilde bulmuş ve diğer gardiyanlara kendinden habersiz şekilde mahkûmların odalarından çıkarılmaması gerektiği yönünde uyarıda bulunmuştur. Nöbetçi gardiyan başvurula konuşurken yüzünde kızarıklık olduğunu fark etmiştir.

Başvuran ise hapislane müdürüne verdiği ifadede gardiyanların kendisine fiziki müdahalede bulunması üzerine onları korkutmak için orada bulunan çekici almak isterken gardiyanların kendisini yere yatırarak ters kelepçe yaptıklarını, bacak ve dirseklerinde yaralanmalar olduğunu, yerde üç dakika boyunca tartaklandığını beyan etmiştir. Başvuranla aynı hücreyi paylaşan oda arkadaşı da başvuranın hücreden çıkarıldıktan sonra dövüldüğünün duyulması üzerine kendi başında nöbet tutan gardiyanın da dışarı çıktığını, bundan başka da bir şey görmediğini ifade etmiştir.

Olay sonrası başvuran hakkında hazırlanan sağlık raporunda, kavgada oluşan küçük yaralanmalar tespit edilmiştir. (Alnının sol tarafında ve sol yanağında soyulmalar, ensesinin arkasında ve sağ tarafında kırmızı bir iz vs.). Alınan ikinci raporda da doktor başvuranın dinlenmesini ve ağrı kesici almasını tavsiye etmiştir.

Hapishane müdürünün ilgili makamlara gönderdiği yazıda, gardiyanlar tarafından yapılan müdahalenin gerekli ve ölçülü bulunduğu ifade edilmiştir. Gardiyanlar hakkında yapılan disiplin soruşturması sonucunda, gardiyanlardan G.T. nöbetçi gardiyana haber vermeden mahkûmların hücrelerine girmesi ve mahkûmu tehlikeli malzemelerin olduğu odaya sokması nedeniyle hafif disiplin cezası ile cezalandırılmıştır.

Bunun üzerine başvuran 13 Ekim 2015 tarihinde savcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Savcılık gardiyanlar hakkında cezai soruşturma başlatmıştır. Öncelikle polis, başvuran hakkında rapor hazırlayan doktorların ifadesine başvurmuş ve doktorlar başvuranın önemli bir yaralanmasının olmadığını ifade etmiştir. Sonrasında olayla ilgili kişilerin ifadesi alınmıştır. Başvuran ifadesinde fiziksel müdahaleye maruz kaldığını iddia etmiş, gardiyanlar ise böyle bir müdahalede bulunmadıklarını belirtmiştir. Başvuranın hücre arkadaşı ise tokat sesi duyduğunu, ayrıca kargaşa ve bağışmalar duyduğunu, başvuranın odaya döndüğünde vücudunda morluklar gördüğünü beyan etmiştir.

12 Aralık 2016 tarihinde Savcılık başvuranın şikâyetini reddetmiştir. Kararda gardiyanların, hapislanenin iç işleyişine ilişkin kurallara aykırı olarak başvuranı odasından çıkarıp başka bir odaya götürdüğü tespit edilmekle birlikte, başvuranın odada bulunan çekici almaya çalıştığını ikrar ettiği, bu hareket üzerine gardiyanların başvuranı yere yatırıp kelepçelediği, vücudundaki basit yaralanmaların da bu olay üzerine olduğu göz önünde

bulundurulmuş, dolayısıyla Savcılık başvurana kötü muamele yapıldığına ilişkin yeterli kanıt olmadığına karar vermiştir.

Başvuran AİHM'e yaptığı başvuruda, hücre arkadaşının odada bulunan tableti kırması üzerine gardiyanların odaya girerek arama yaptıklarını, üzerinde bir şey bulamamalarına rağmen kendisini başka bir odaya götürerek fiziksel müdahalede bulduklarını, yere yatırıp ters kelepçe taktıklarını, kendisine yapılan fiziki müdahalelere ilişkin etkili bir soruşturma yapılmadığını belirterek Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

Mahkeme, şikâyetin özünün başvuranın tekmelenmesi, yere yatırılıp kelepçelenmesi ve yüzüne tokat atılması fiillerinin oluşturduğunu, Savcılık tarafından yapılan soruşturmada, başvuranın gardiyanlar tarafından götürüldüğü odada tokatlanması eyleminin çekice uzanmadan önce mi yoksa sonra mı olup olmadığına ilişkin herhangi değerlendirme yapılmadığını, başvuranın çekice uzanmasının gardiyanları provoke ettiği kabulünden hareketle soruşturmanın tamamlandığını not etmektedir.

Mahkeme, konunun öncelikle prosedürel açıdan incelenmesi gerektiğini, bunun için de olaydan sonraki duruma ilişkin mevcut sağlık raporlarının incelenmesinin uygun olacağını, yapılan değerlendirmeden de başvuranın vücudundaki yaralanma izlerinin başvuranın yere yatırılıp kelepçelenmesinin olası sonucu olduğunun kabul edilmesi gerektiğini, bunun dışında da yapılan muayenelerde başvuranın üç gardiyandan dayak yediğine ilişkin bulguya rastlanmadığını, ayrıca başvuranın yüzünde kızarıklık olduğunun nöbetçi gardiyan tarafından fark edilse de başvuranın ona tokattan bahsetmediğini gözlemlemektedir.

Bu değerlendirmelerden sonra Mahkeme başvurana yapılan müdahalenin Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında asgari ağırlık düzeyine ulaşmadığını, soruşturmadaki eksikliklerin de farklı şekilde karar verilmesine neden olacak seviyede olmadığı kanaatine varmıştır. Müdahalenin gerekliliği bakımından ise, başvuranın çekice ulaşmasının yakın bir tehdit oluşturduğunu, bu durumun gardiyanların müdahalesinin kesinlikle gerekli olmasına sebebiyet verdiğini, ayrıca Hükûmetin, müdahalenin ölçüsüz olmadığını da yeterli şekilde gösterdiğini düşünmektedir. Sonuç olarak Mahkeme, başvuranda meydana gelen yaralanmaların Sözleşme'nin 3. maddesini esas yünden ihlal eden bir durum oluşturmadığı sonucuna varmıştır.

Öte yandan Mahkeme, meydana gelen olayın etkin bir şekilde soruşturulup soruşturulmadığını ayrıca incelemiştir. Hükûmet, olaya ilişkin olarak herkesin ifadesinin alındığını, hem idari hem de cezai soruşturma yapılarak etkin soruşturma yükümlülüğünün yerine getirildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, kötü muamele şikâyetlerinin “iddia edilebilir makul bir şüphenin bulunması” durumunda soruşturma konusu olması gerektiğini kabul etmektedir. Mahkemeye göre mevcut davada başvurana şiddet uygulandığı konusunda tartışma bulunmamakta; sağlık raporları da bu hususu teyit etmektedir. Bu olgular bir soruşturma yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Mahkeme ilk soruşturmanın hapisanede yürütüldüğünü, bu soruşturmada olaya karışanların rapor hazırladığını ve sözlü ifade verdiğini kabul etmekle birlikte hapisane müdürünün olaya karışanların hiyerarşik amiri olması nedeniyle bu soruşturmanın bağımsız olmadığını, kaldı ki bu raporun Bakanlığa ve infaz hâkimliğine sunulmakla birlikte herhangi bir işlem yapılmadığını not etmektedir.

Öte yandan Mahkeme, ceza soruşturmasında savcılık tarafından ilgili kişilerin ifadesinin alınmasını memnuniyetle karşılamakla birlikte savcılığın gardiyanların başvurunu çekici almadan önce tokatlayıp tokatlamadığına ilişkin spesifik bir değerlendirme yapmadığını, başvuranın gardiyanları kışkırttığı kabulü üzerinden soruşturma yaptığını not etmektedir. Ayrıca olay günü nöbetçi olan ve olaydan hemen sonra başvurula görüşen nöbetçi gardiyanın ifadesine de başvurulmadığını, başvuranın yüzündeki kızarıklığın nedenine ve olayın üzerinden iki saat geçtikten sonra kızarıklığın geçip geçmeyeceğine ilişkin bilirkişi raporu da alınmadığını gözlemlemektedir.

Bu açıdan bakıldığında Mahkeme, olaya ilişkin olarak savcılığın etkili bir soruşturma yapmadığı kanaatine varmış ve Sözleşme'nin 3. maddesinin usul boyutu yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir.

3

ADİL YARGILANMA HAKKI

6- *Lombardi/İtalya*⁶ Kararı

Öz: *Başvuru başvuranın kamulaştırmaz el atma nedeniyle kullanamadığı arazisinin haksız olarak işgal edilmesi sebebiyle açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran, İtalya'da bulunan bir arsanın sahibidir. Arsanın bulunduğu yerel otorite 1987 tarihinde aldıkları bir kararla bölgede bulunan kamuya ait su şebekesini geliştirmek amacıyla, özel bir işletmeye başvurana ait arazinin bir kısmını beş yıl süreyle işgal etme yetkisi vermiştir. Başvuran arsasının üzerindeki çalışmaların bitmesinin ardından özel işletme ve yerel otoriteye karşı bir dava açarak hem kamulaştırmaz el atma için hem de taşınmazını kullanamadığı dönem için ayrı ayrı tazminat talebinde bulunmuştur.

Yerel mahkeme başvuranın 1994 yılında açtığı bu davayı 1997 yılında karara bağlamıştır. Mahkeme başvuranın kamulaştırmaz el atma yönünden açtığı davayı yerel otoritelerin taşınmaz üzerinde kurduğu irtifak hakkının yasal olması gerekçesiyle reddetmiştir. Başvuranın arazisini kullanmaktan yoksun kalmasına dayanarak yaptığı talebi haklı bulan yerel mahkeme başvurana tazminat verilmesine karar vermiştir.

Başvuran bu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz mahkemesi 15 Kasım 1999 tarihinde verdiği kararla başvuranın arazisinin de bulunduğu alanlar üzerinde yapılan ana projenin bitmediğini, söz konusu projenin 30 Nisan 2000 tarihinde biteceğini, başvuranın arazisi üstündeki irtifak hakkının aynı tarihe kadar kadar yerel otoriteler tarafından uzatıldığını belirterek başvuranın açtığı davanın karar tarihi itibarıyla erken olduğuna karar vermiştir. Bu sebeple Temyiz Mahkemesi ilk derece kararının başvurana tazminat verilmesi yönünden kaldırarak davaya kendisinin bakacağını açıklamıştır. Bu kapsamda Temyiz Mahkemesi projenin bitiminin ardından başvuranın arazisini bu toplam süre boyunca kullanamaması nedeniyle bir tazminat verilmesi gerektiğini belirterek bu konuda bilirkişi raporu alınmasını kararlaştırmıştır.

Alınan bilirkişi raporunun ardından Temyiz mahkemesi 22 Mart 2022 tarihinde başvuranın davasını sonuçlandırmış ve bilirkişi raporunda belirtilen meblağın başvurana ödenmesine karar vermiştir. Başvuran bu karara karşı itirazda bulunmamıştır.

⁶ *Lombardi/İtalya* Kararı, No. 8796/03, 28 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219020>

22 Haziran 2012 tarihinde başvuranın arsasının bulunduğu yerel otorite başvuranın arazisi üzerinde bir boru hattının geçişine bağlı bir su kemeri irtifak hakkı kurulmasını öngören bir karar almıştır. Ayrıca Kararda, başvuranın arsalarının temizlenerek başvurana iade edildiği belirtilmiştir. İrtifak hakkının tesisi için tazminat 3,789.83 Avro olarak hesaplanmıştır.

25 Temmuz 2013 tarihinde irtifak hakkı tazminatı başvuranın mirasçılarına ödenmiştir.

Başvuran 15 Kasım 1999 tarihli bireysel başvuruda arazisini kamulaştırmamasız el atma nedeniyle kullanmadığını belirterek Sözleşmeye Ek 1 Nolu Protokolün 1. maddesi altında düzenlenen mülkiyet hakkı ile arazisinin haksız olarak işgal edilmesi sebebiyle açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

AİHM başvuranın şikâyet ettiği hususun mülkünden kamulaştırmamasız el atma sebebiyle mahrum kalması olduğunu not etmiştir. Bu noktada Mahkeme in 1 Ekim 2014 tarihli dava konusu hakkında verdiği yeni gelişmelere ve bu yeni gelişme hakkında başvuranın yakınlarının cevap vermemesine büyük önem vermiştir.

İtalya Hükûmeti 1 Ekim 2014 tarihinde Mahkeme sunduğu ek görüşlerinde başvuranın arazisinin bulunduğu yerel otoritenin 22 Haziran 2012 tarihinde verdiği karar sebebiyle başvuranın artık mağdur sıfatının olmadığını ileri sürmüştür. Buna göre başvuranın 15 Kasım 1999 tarihli başvuru dilekçesinde mülkiyetinden tamamen mahrum kaldığı şikâyeti bulunduğunu not eden İtalya Hükûmeti 22 Haziran 2012 tarihi itibarıyla başvuranın arazisi üzerindeki haksız işgalin son bulduğunu arazinin temiz bir şekilde başvurana teslim edildiğini, arazi üzerinde sadece irtifak hakkı tesis edildiğini ileri sürerek bu durum itibarıyla başvuranın başvuru konusu itibarıyla mağdur olmayacağını ifade etmiştir. Son olarak İtalya Hükûmeti görüşlerinde, başvuranın irtifak hakkı için tazminat aldığını ve bu tazminatın kendisine ödendiğini belirtmiştir.

Başvuranın yakınları İtalya Hükûmetinin 1 Ekim 2014 tarihli görüşlerine karşı bir görüş sunmamışlardır.

Mahkeme İtalya Hükûmetinin 1 Ekim 2014 tarihli ek görüşleri ışığında başvuranın mülkünden tamamen yoksun bırakılmadığını, başvuranın hâlihazırda mülkü üzerinde sadece irtifak hakkı tesis edildiğini ve bu işleme karşı başvuranın yakınlarının tazminat aldığını gözlemlemiştir. Başvuranın yakınlarının İtalyan Hükûmetinin ek görüşüne bir cevap vermemesi gerçeğini de göz önünde tutan Mahkeme başvuranın başvurusunda belirttiği

mülkünden yoksun kaldığı iddiası açısından mağdur olduğundan bahsedilemeyeceğini kabul ederek başvuranın başvurusunu kabul edilemez bulmuştur.

Son olarak Mahkeme, elindeki bilgi ve belgeler ışığında başvuranın Sözleşme'nin 6. maddesi altında ileri sürdüğü şikâyetin kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına karar vermiştir.

7- Saçak/Türkiye⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın aleyhine ana delil olarak kullanılan telefon görüşmesi kayıtlarının gerçekliğinin ve güvenilirliğinin yerel mahkeme tarafından incelenmemesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran, 4 Ocak 2014 tarihinde terör örgütüne (PKK) üye olma suçundan 6 ay 3 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Yerel mahkeme, başvuran ve diğer sanıkların bir terör örgütü üyesiyle; örgüte üye kazandırılması, maddi destek ve istihbarat sağlanmasıyla ilgili telefon görüşmesi yaptıkları kanaatine varmıştır. Yargılama sürecinde başvuran, telefon görüşmelerinin yapıldığı numaranın kendisine ait olmadığını iddia etmiş, yerel mahkeme, Cumhuriyet Savcısının kayda alınan telefon görüşmelerinin başvuran tarafından yapılıp yapılmadığının anlaşılması için ses analizi yapılması talebini dosyaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Yargıtay yerel mahkemenin kararını onamıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuranın iddialarının dördüncü derece temyiz niteliği taşıdığını belirterek başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

Başvuran, kendisine ait olmadığını iddia ettiği telefon görüşmelerinin tek delil olarak mahkûmiyet hükmüne esas alınmasının ve mahkemenin bu delili aydınlatacak şekilde ses analizi yapılması talebini reddedilmesinin Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamındaki adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

AİHM, başka bir davada yargılanıp hüküm giyen PKK terör örgütü üyesinin diğer terör örgütü üyesine malzeme temini için arama yapmasını söylediğini, başvuranın jandarmada verdiği ifadede bahse konu numaranın kendisi tarafından kullanıldığını beyan ettiğini belirtmiştir. AİHM, ayrıca diğer bir teröristin numarasının (kararda kod adı geçen) başvuranın evinde ele geçirilen SIM kartlardan birinde kayıtlı olduğuna dikkat çekmiştir.

AİHM sonuç olarak başvuran tarafından yerel mahkemenin hükme esas aldığı delil üzerinde şüphe oluşturacak bir iddia ileri sürüldüğü kanaatine varamadığını belirtmiştir. Ayrıca

⁷ Saçak/Türkiye Kararı. No.18815/18, 30 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-219549>

yerel mahkemenin söz konusu delil üzerinde ses analizi yapılması talebini reddetmiş olmasının bizatihi başvuranın kendisini savunmak için tüm imkanlardan yoksun bırakıldığı anlamına gelmeyeceğini vurgulamıştır. Hatta, başvuran ve avukatının söz konusu telefon görüşme kayıtlarına erişim imkanları olmasına rağmen, bu kayıtlara erişmelerine ya da bu kayıtların duruşma esnasında dinlenilmesine ilişkin dosya içerisinde herhangi bir talep bulunmadığına dikkat çekmiştir.

AİHM, bahsedilen gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

8- *Arı-Tem Ltd. Şti./Türkiye*⁸ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuran şirketin, 2002 yılının her ayına ilişkin olarak vergi tarhiyatı ve vergi cezasından oluşan ödeme emirlerinin iptali talebiyle açtığı davanın vergi mahkemesi tarafından reddedilmesi nedeniyle, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Vergi Mahkemesi, başvuran şirketin davalarını, ödeme emirlerine ilişkin tebligatın 11 Aralık 2007 tarihinde şirket çalışanına (D.Ç.) kayıtlı adresinde usulüne uygun olarak tebliğ edilmiş olması nedeniyle, bu tür davaların açılmasına ilişkin yasal süre sınırına uymadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

Başvuran şirket D.Ç.'nin kendi çalışanı olmadığı, tebligatlarda gösterilen adresin doğru olmadığı bu nedenlerle de tebligatın usulüne uygun olmadığı iddiasıyla mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın eksik veya yanıltıcı bilgi sunması, özellikle de söz konusu bilginin davanın özüne ilişkin olması ve bu bilginin açıklanmamasına ilişkin yeterli açıklama yapılmaması halinde, bir başvurunun Sözleşme'nin 35 § 3 maddesi uyarınca bireysel başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak reddedilebileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, Hükûmet savunmasına atıfta bulunarak, başvuran şirketin 2014 yılında, başvurusunun temelini oluşturan ödeme emirlerinden biri olan Temmuz 2002 ödeme emrine ilişkin borçlarını kapatmak için 6552 sayılı Kanun'dan yararlandığını ve yerel makamların bu borçların önemli bir kısmını iptal ettiğini; bunun karşılığında, başvuran şirketin bu konuda açtığı davalardan feragat ettiğini ve borçlarının geri kalanını ödediğini, bunun da ilgili icra takibinin sona ermesi sonucunu doğurduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, başvuran şirketin 7326 sayılı Kanun kapsamında borçlarının geri kalanını yeniden yapılandırıldığını belirtmiştir.

⁸ *Arı-Tem Tic Ltd Şti./ Türkiye Kararı*. No.63398/10, 30 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-219590>

Mahkeme çalışan D.Ç.'nin daha önce başvuran şirket için çalıştığını, bu bilginin şirket için çalışmış olmasına rağmen başvuranın onu tanımadığı iddiasının doğruluğunu zayıflatacak nitelikte olduğunu tespit etmiştir.

Sonuç olarak Mahkeme, bu durumun gerçekleri tam olarak bilerek dava hakkında karar vermesini engelleyecek nitelikte olduğu sonucuna varmıştır. Buna göre Mahkeme, bireysel başvuru hakkının kötüye kullanıldığı gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

9- Makovetsky/Ukrayna⁹ Kararı

Öz: *Başvuru, maske takmayı reddeden başvuran hakkında COVID-19 önlemleri kapsamında yürütülen idari yaptırım sürecinin Sözleşme'nin 6. ve 7. maddelerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.*

Ukrayna Bakanlar Kurulu, 9 Aralık 2020 tarih ve 1236 sayılı kararı ile COVID-19 ile mücadele tedbirleri kapsamında kamuya açık binalarda ve ulaşım araçlarında maske takılmasını zorunlu kılmıştır. Başvuran 30 Aralık 2020 tarihinde bir süpermarkete maske takmaksızın girmiş ve güvenlik görevlisinin maske takması yönündeki talebini reddetmiştir. Olay üzerine çağrılan kolluk görevlileri düzenledikleri tutanak ile maske takmaması nedeniyle başvuranı, Kabahatler Kanunu kapsamında 170 Ukrayna Grivnası (yaklaşık 4,90 Avro) para cezası ödemeye mahkûm etmişlerdir. Kanunun söz konusu maddesi, karantina döneminde kamuya açık binalarda ve ulaşım araçlarında maske takılmamasının 170 Grivnadan ve 250 Grivnaya kadar para cezası ile cezalandırılacağını düzenlemektedir.

Başvuran bu karara karşı itirazında pandemi tedbirlerinin ve özel olarak maske zorunluluğunun yasallığına ve gerekliliğine itiraz etmiştir. Odessa Yerel Mahkemesi 1 Mart 2020 tarihinde başvuranın itirazını reddetmiş ve başvuran hakkında verilen cezayı onamıştır. Yerel mahkeme, pandemi ile mücadele konusunda getirilen tedbirlerin ve maske yasağına ilişkin mevzuatın olay tarihinde yürürlükte olduğunu ve bu kapsamda kolluk görevlilerinin eyleminin kanuna uygun olduğunu ifade etmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

Mahkeme ilk etapta, başvuran aleyhine hükmedilen para cezasının oldukça düşük bir miktarda olmasına karşılık, başvuranın o dönemde işsiz olması ve başvurunun doğurduğu sorunlar nedeniyle başvuranın önemli bir zarara uğradığına yönelik varsayımı kabul etmeye

⁹ *Makovetsky/Ukrayna* Kararı, No. 50824/21, 15 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-219402>

hazır olduğunu ifade etmiştir. İkinci olarak yerel mahkemenin delillerin takdirinde keyfi ya da açıkça mantıksız bir tutum sergilediği sonucuna götürecek bir unsurun bulunmadığına dikkat çeken Mahkeme, yerel mahkeme tarafından başvuranın Kabahatler Kanunu kapsamında cezalandırılmasını gerektiren bir eylem icra ettiğinin ortaya konulduğu sonucuna varmıştır. Başvuran, kendisine ceza uygulayan polislerin Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında kanunla teşkil edilmiş mahkeme teşkil etmediğini ileri sürmüştür. Bu konuda Mahkeme, medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin bir uyuşmazlığı inceleyen organ Sözleşme'nin 6. maddesine uygun olmasa bile, bu organ önündeki yargılamanın tam yetkili bir yargı organı tarafından denetiminin 6. maddesinin gereklerini sağlayacağına ilişkin yerleşik içtihadına atıfta bulunarak şikâyetin bu yönünü açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur. Başvuran son olarak, kendisi hakkında uygulanan para cezasının Sözleşme'nin 7. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bu şikâyet konusunda Mahkeme, söz konusu cezanın çok düşük miktarda para cezası olmasını ve hürriyeti bağlayıcı bir cezaya dönüştürülmeyecek olmasını nazara alarak Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir suç isnadını içermediği sonucuna varmıştır. Bu sonuç doğrultusunda Mahkeme, Sözleşme'nin 7. maddesinin konu bakımından uygulanabilir olmadığını tespit etmiş ve başvurunun bu yönünü konu bakımından kabul edilemez bulmuştur.

4

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

10- Y.G. /Rusya¹⁰ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuran da dâhil olmak üzere binlerce kişinin sağlık bilgilerini içeren veri tabanının bir mağazada satılması nedeniyle yapılan şikâyetin sonuçsuz kalmasıyla ilgilidir.*

Başvuran HIV pozitif ve hepatit hastasıdır ve Moskova AIDS'in Önlemesi ve Kontrolü Merkezine kayıtlıdır. 2011 Şubat'ta başvuranın bir tanıdığı Moskova'daki bir mağazadan kendisinin sağlık durumunu da içeren bir veri tabanı satın aldığını söylemiş bunun üzerine başvuran da aynı mağazadan veri tabanı içeren bir CD almıştır. Veri tabanının ilk sayfasında Rusça bir yazı yer almaktadır. Başvuruna göre bu Moskova İçişleri Bakanlığı Bilgi Merkezinin (Bilgi Merkezi) kısaltmasıdır. 2007 tarihli veri tabanında telif hakkı sahibi olarak C.I. isimli bir şirket gözükmektedir. Veri tabanında Moskova'yla bağı olan dört yüz binden fazla kişiye ait bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca binden fazla kişinin AIDS, HIV ve hepatit olduğuyla ilgili bilgiler içermektedir. Başvuranın bir numara verilerek kayıt edildiği tabloda kendisinin kimlik bilgileri dışında ikamet yerinden, sabıka kayıtlarındaki suçlardan bahsedilmekte ayrıca AIDS ve hepatit hastası olduğu belirtilmektedir. Kayda göre bilgilerin giriş tarihi 26 Nisan 1999'dur. 2011 Mart'ta başvuranın temsilcisi aynı mağazaya gitmiş ve başvuranın temin ettiği dâhil olmak üzere çeşitli devlet kurumlarına ait veri tabanlarının satıldığını görmüş ve kendisi de satın almıştır. Başvuran 3 Mart 2011'de satın aldığı veri tabanındaki bilgilerin bir çıktısını da ekleyerek Bilgi Merkezine başvuru yapmış ve neden bu bilgilerin kaydedildiğini sormuş ayrıca AIDS hastası olduğuyla ilgili bilginin düzeltilmesini istemiştir. Kurum tarafından başvurana verilen cevapta kendisinin sağlık durumuyla ilgili bir bilginin kayıtlarında yer almadığı, çıktıda gözüken bilgilerle kendi kayıtlarının örtüşmediği bildirilmiştir. Başvuran 2011 Nisan'da satın aldığı orijinal CD ve satın aldığına ilişkin bir video kaydı ekleyerek Rusya Soruşturma Komitesine şikâyette bulunmuş ve söz konusu mağazada Moskova'da yaşayanların kişisel bilgilerinin satıldığını, İçişleri Bakanlığı yetkilileri tarafından sağlanan bu bilgilerin bu şekilde satışının suç olduğunu belirtmiştir. Başvuranın şikâyeti İçişleri Bakanlığı yetkilileri tarafından bir suç işlediğine ilişkin bir delil bulunmadığı ayrıca şikâyetin bir suçun unsurlarını ortaya koymaya yarar bilgi içermediği gerekçesiyle sonuçsuz kalmıştır. Başvuranın avukatına göre başvuranın Soruşturma Komitesine şikâyetinden kısa bir süre sonra İçişleri Bakanlığı Moskova Güvenlik Servisi tarafından aranmış ve söz konusu olay ve satışla ilgili bilgi vermesi talep edilmiştir. Başvuran tarafından AİHM'e sonradan sunulan bilgiye göre başvuran hakkında yürütülen bir ceza soruşturmasında soruşturmacı 15 Mart 1999'da Enfeksiyon Hastalıkları Hastanesi'nden başvuran hakkında bilgi istemiş ve verilen bilgede

¹⁰ Y.G. /Rusya Kararı, No. 8647/12, 30 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-218920>

başvuranın AIDS ve hepatit hastası olduğu belirtilmiştir. Başvuran soruşturmacının talebinin bir örneğini sunmuştur. Bunun dışında başvuran AİHM'e 2011 tarihinde yayınlanan üç makale sunmuştur. Söz konusu makaleler -olayda adı geçen mağazaya yapılan- Bakanlık tarafından sağlanan bilgilerle ilgili yasa dışı veri tabanı satışına yönelik polis operasyonlarını konu almaktadır.

Başvuran sağlık bilgilerinin ilk kez hakkında yürütülen ceza soruşturması sonrasında Bakanlık veri tabanına girdiğini, sabıka ve sağlık kayıtları gibi bilgilerin ancak Bakanlık tarafından bilinebileceğini, kolluk kuvvetleri ile işbirliği halinde olan C.I. isimli şirketin Bakanlıktan temin ettiği bilgileri derlediğini, yeterli delil olmasına rağmen soruşturmanın haksız yere sonuçsuz kaldığını iddia etmiştir. Hükûmet başvurana ait Bakanlıkta saklanan tek bilginin başvuranın sabıka kaydına ilişkin bilgiler olduğunu belirtmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

AİHM, mevcut başvuruda Hükûmetin söz konusu verilere erişimi olan devlet yetkililerinin gizlilik ihlalini önleyemediği ve bunun sonucunda bu verilerin kamuya açık hale geldiği dışında bir açıklama yapmaması karşısında devletin sorumluluğunun doğduğunu kaydetmiştir. AİHM'e göre, Devletin resmi bir soruşturma başlatma yardımından yararlanmaksızın kendi başına hareket eden başvuran, bu eylemlerin faillerini tespit etmek ve onların suçlarını kanıtlamak için etkili hiçbir araca sahip olmaması karşısında AİHM'e yapılan başvuru sonrasında yürürlüğe giren bir kanun kapsamında başvuranın bu yola başvurmaması veya farklı bir ceza soruşturması yolunu tüketmemesi önemsizdir. AİHM mevcut durumda özel hayata müdahalenin kovuşturulması için gerekli yasal çerçevenin bulunduğunu, soruşturma başlatılması için mevzuatın, yargısal pratiğin veya başka bir nedenin engel çıkardığının söylenemeyeceğini buna rağmen soruşturma makamlarının soruna ilişkin bir soruşturma başlatmamasının özel hayatına saygı hakkının korunması bağlamında pozitif yükümlülüklerinin ihlaline sebep olduğuna karar vermiştir. Ayrıca AİHM başvuranın devlet yetkililerinin sağlık verilerini hukuka aykırı bir şekilde topladığı, sakladığı ve bir veri tabanına kaydettiğine ilişkin şikâyetinin geri kalanını değerlendirmeye gerek görmemiştir.

11- Deveci /Türkiye¹¹ Kararı

Öz: *Başvurunun konusunu başvuranın telefon konuşmalarının kayda alınmasının özel hayata saygı hakkını ihlali ettiği iddiası oluşturmaktadır. AİHM yerel makamlar tarafından dayanılan yasal hükümlerin yorumlanması ve uygulanmasında, tedbirin keyfî veya açıkça*

¹¹ *Deveci/Türkiye* Kararı No.42785/11, 28 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-219140>

makul olmadığını gösteren hiçbir kanıt bulunmadığına karar vererek başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi 8 Kasım 2005 tarihinde iletişimin üç ay süreyle tespiti ve kayda alınmasına karar vermiştir. Karar kapsamında alınan tedbir hükmü üç ay müddetince uygulanarak 6 Şubat 2006 tarihinde sona ermiştir. 10 Şubat 2006 tarihinde ise tedbirin uygulanması sırasında elde edilen belgeler, ilgili kişi aleyhinde ceza soruşturması açılmasına neden olacak herhangi bir delil bulunmadığı için imha edilmiştir. 20 ve 21 Şubat 2008 tarihlerinde, diğerlerinin yanı sıra, başvurana karşı bu tedbirin uygulanmasına ilişkin bilgiler içeren çeşitli basın makaleleri yayımlanmıştır. Başvuran, 24 Nisan 2008 tarihinde, ihtilaf konusu tedbirin uygulanmasına ve basına açıklanmasına ilişkin olarak Trabzon Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. 16 Mart 2009 tarihinde Trabzon Cumhuriyet savcısı, başvuranın telefon konuşmalarının dinlenmesine ilişkin kararın hukuka aykırı olmadığını ve Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü çalışanlarının söz konusu tedbirle ilgili bilgilerin basına sızdırılmasına neden olduğu iddiasını destekleyecek yeterli delil bulunmadığını tespit ederek, bu şikâyetle ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Rize Ağır Ceza Mahkemesi, 15 Haziran 2009 tarihinde, kararda herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle başvuranın Cumhuriyet savcısının kararına karşı yaptığı itirazı reddetmiştir. Başvuran, 15 Mayıs 2008 tarihinde, İçişleri Bakanlığı'na bir dilekçe sunarak telefon konuşmalarının dinlenmesinden şikâyetçi olmuştur. Bu dilekçeye ilişkin olarak iki polis müfettişi tarafından hazırlanan 20 Mart 2009 tarihli raporda, söz konusu tedbirin yasalara uygun bir şekilde uygulandığı, kamu görevlileri tarafından bu tedbire ilişkin bilgilerin basına açıklandığına dair herhangi bir delil bulunmadığı tespit edilmiştir. Kararda bilgilerin, başvuranla birlikte dinlenen bir başka kişiye karşı yürütülen ceza davası dosyasında yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca, ihtilaf konusu tedbiri haber yapan bir basın makalesine ilişkin olarak başvuran tarafından açılan bir hukuk davası çerçevesinde verilen kararda, hukuk mahkemeleri, söz konusu makalenin ilgilinin özlük haklarına saldırı teşkil ettiğini değerlendirerek, başvuranın talebini kabul etmiş ve makaleyi yayınlayan gazetenin başvurana tazminat ödemesine hükmetmiştir. Bu karar, 20 Temmuz 2020 tarihinde kesinleşmiştir.

AIHM başvuranın, telefon görüşmelerinin dinlenmesine yönelik bir tedbirin uygulanmasının ve bu tedbirle ilgili bilgilerin basına sızdırılmasının özel hayata saygı hakkını ihlal ettiği iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında incelemiştir. AIHM başvuranın telefon hattının dinlenmesinin, başvuranın özel hayatına ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkını kullanmasına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini, bu tedbirin polisin görev ve

yetkilerine ilişkin 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesinde öngörülen önleyici istihbarat faaliyetleri bağlamında uygulandığını ifade etmiştir. AİHM söz konusu tedbirin bu açıdan, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesinde öngörülen ve bir ceza soruşturması bağlamında telefon görüşmelerinin dinlenmesini öngören benzer bir tedbirden farklı olduğunu belirtmiştir. AİHM söz konusu müdahalenin kanunla öngörüldüğünün ve 8 § 2 maddesi kapsamında milli güvenliğin korunması, düzensizliğin önlenmesi ve suçun önlenmesi gibi meşru amaçlar götüğünün taraflar arasında tartışmasız olduğunu ifade etmiştir.

AİHM müdahalenin gerekliliğine ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede başvuranın yasadışı bir örgütle bağlantılı olduğu iddia edilen radikalleşmiş bir kişiyle temas kurduğu iddiasına istinaden milli güvenliğin korunması, kanun ve düzenin sağlanması ve suçun önlenmesi amacıyla yetkili bir mahkeme tarafından alınan bir kararla dinlendiğini kaydetmiştir. AİHM bu tedbir sırasında elde edilen bilgilerin, herhangi bir disiplin, ceza veya başka bir soruşturmada başvuran aleyhine kullanılmadığını ve söz konusu tedbirin uygulanmasına son verilmesi ile verilerin imha edildiğini belirtmektedir. Ayrıca AİHM başvuran tarafından söz konusu tedbiri uygulamak için yerel makamlar tarafından dayanılan yasal hükümlerin yorumlanması ve uygulanmasının, itiraz edilen tedbiri hukuka aykırı hale getirecek ölçüde keyfi veya açıkça makul olmadığını gösteren hiçbir kanıt sunulmadığını ifade etmiştir. AİHM, başvuranın itiraz edilen tedbirin uygulanması ve kaldırılması konusunda yetkililer tarafından bilgilendirilmediği görülse bile, gizli izleme tedbirlerinden etkilenen kişilere, bu tedbirler kaldırıldıktan sonra bildirimde bulunulmamasının, müdahalenin "demokratik bir toplumda gerekli" olmadığı sonucuna varılmasını tek başına haklı çıkaramayacağını belirtmiştir. AİHM özellikle söz konusu tedbirin polis tarafından yürütülen önleyici istihbarat faaliyetleri kapsamında olması nedeniyle müdahale teşkil eden tedbirin etkinliğini sağlayan hususun tam da bu bilgi eksikliği olduğu görüşündedir. Ancak gözetim tedbirleri kaldırıldıktan sonra, kısıtlamanın amacını tehlikeye atmadan bildirim yapılabilecek en kısa sürede ilgili kişiye bildirimde bulunulmasını istemektedir. AİHM, başvuranın ayrıca ihtilafı tedbirle ilgili bilgilerin basına sızdırıldığından şikâyetçi olmasıyla ilgili olarak, başvuranın Cumhuriyet Savcılığına şikâyette bulunduğunu ve İçişleri Bakanlığına dilekçe verdiğini ve bu şikâyetini ulusal makamlara sunmak ve olası tazminat talebinde bulunmak için başka bir çözüm yolu kullanmamış gibi görüldüğünü kaydetmiştir. AİHM davada, ulusal makamların konuya ilişkin bir soruşturma yürüttüklerini ve ilgili kamu görevlilerinin tedbirin basına ifşa edilmesinden sorumlu olduklarının tespit edilemediği sonucuna vardıklarını ve ayrıca ihtilafı tedbirle ilgili bilgilerin ifşa edilmesine ilişkin makul bir açıklama sunduklarını belirtmiştir. AİHM bu

bağlamda, Cumhuriyet Savcısı ve İçişleri Bakanlığı teftiş raporunda, aynı karar kapsamında telefon konuşmaları dinlenen başka bir kişinin yargılandığı ceza davasının taraflarının, dava dosyasında yer alan ihtilaflı tedbire ilişkin bilgi ve belgelere erişimlerinin olduğunun belirtildiğini ifade etmiştir. AİHM, başvuranın yetkililerin söz konusu tedbirle ilgili bilgilerin basına sızdırılmasına ilişkin soruşturmasının etkisiz veya kusurlu olduğunu gösteren herhangi bir kanıt sunmadığını kaydetmiştir. AİHM ayrıca başvuranın, bu bilgileri içeren bir basın makalesi ile ilgili olarak, makaleyi yayınlayan gazeteye karşı açtığı hukuk davasında tazminat talebinde başarılı olduğunu belirtmiştir.

AİHM, yukarıda belirtilenler ışığında, başvuranın Sözleşme'nin 8 § 1 maddesi kapsamındaki hakkına yapılan müdahalenin, Sözleşme'nin 8 § 2 maddesinde belirtildiği üzere, milli güvenliğin korunması, kanun ve düzenin sağlanması ve suçun önlenmesi için demokratik bir toplumda gerekli olduğu sonucuna varmıştır.

Bu sebep ve gerekçeler ışığında AİHM, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

12- C. /Romanya¹² Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın işyerinde maruz kaldığını iddia ettiği cinsel taciz nedeniyle yürütülen soruşturma sonucunda ilgili devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği böylece Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında kalan haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran, temizlik hizmetleri sağlayan D. şirketinin bir çalışanıdır. Devlete ait demiryolu şirketine bağlı tren istasyonunda temizlik görevlisi olarak 2017 yılına kadar çalışan başvuran, tren istasyonu müdürü C.P.'ye karşı cinsel taciz iddiası ile suç duyurusunda bulunmuştur. 27 Kasım 2017'de Savcılık, başvuran tarafından iddia edilen olaylara ilişkin bir ceza soruşturması başlatmıştır. Tarafları, tanıkları ve ses kayıtlarını inceleyen Savcılık, 22 Ekim 2019 tarihinde C.P. hakkında işlendiği iddia edilen fiillerin suç teşkil etmediği gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermiş ve Başsavcılık ilgili kararı onamıştır. Başvuran, ilgili kararlara karşı Bölge Mahkemesine itiraz etmiştir. 11 Haziran 2020 tarihli nihai kararında Mahkeme verilen kararları onamış ve vardığı sonucu aşağıdaki argümanlara dayandırmıştır: (i) ses kayıtlarında, başvuran, saldırgan olduğu iddia edilen kişiyle yaptığı görüşmelerden utanmış görünmemiştir; (ii) soruşturma sırasında geçmişte cinsel ilişkiye girdiklerini beyan etmiştir ve (iii) tanık ifadelerine göre, başvuran C.P. ile karşılaşmalarından sonra bazen üzgün görünürken,

¹² C. /Romanya Kararı, No. 47358/20, 30 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218933>

diğer zamanlarda oldukça neşeli görünmektedir. Başvuran işyerinde kalma ya da istifa etme seçeneklerinden istifa etme seçeneğini kullanarak işi bırakmıştır.

Başvuran, başta Savcılık ve Mahkemeler olmak üzere ilgili makamlara yaptığı şikâyetlerin adil bir şekilde çözümlenmesinden mahrum bırakıldığını ve bu durumun özel hayatı, iş arkadaşlarıyla olan ilişkisi ve genel olarak sağlığı açısından olumsuz sonuçlar doğurduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

Başvurunun temelindeki olaylar, her ikisi de Sözleşme'nin 8. maddesi tarafından korunan kişisel alana giren başvuranın psikolojik bütünlüğü ve cinsel hayatı ile ilgili kabul edilmiş ve AİHM, başvuranın şikâyet ettiği muamelenin, bu hükmün uygulanabilirlik eşiğine ulaştığını tespit etmiştir.

AİHM, işyerinde taciz konusunun bir sağlık ve güvenlik meselesi olduğunun ve bu şekilde ele alınması ve önlenmesi gerektiğinin altını çizerek işyerinde ve başka yerlerde cinsel tacizi etkili bir şekilde önlemek ve sona erdirmek için daha fazla önlem alınması gerektiğini belirtmiştir.

Bununla birlikte, başvuranın şikâyetinin ana odak noktası, savcılar ve mahkemeler tarafından şikâyetlerine verilen yetersiz yanıt olduğundan, AİHM, yerel makamların devreye soktuğu ve başvuranın dava açmak için kullanabildiği mekanizmaları ve başvurana karşı işlenen cinsel taciz iddialarına ilişkin ceza yargılamalarında, devletin başvuranın özel hayatına, özellikle de kişisel bütünlüğüne saygı hakkını yeterince koruyup korumadığını incelemiştir.

AİHM'e göre şikâyetle ilgili soruşturma ivedilikle başlatılmış ancak Savcılık, vardığı sonucu nasıl desteklediğini açıklamadan, yalnızca sunulan delilleri ayrıntılı olarak anlatmakla yetinmiştir. Ayrıca, ne Savcılık ne de Mahkeme, C.P.'nin eylemlerinin başvuran üzerindeki sonuçlarını tespit etmek için aktif adımlar atmamışlardır. AİHM'e göre, yerel makamlar başvurana karşı duyarsız ve saygısız olmalarının yanı sıra, kullandıkları ifadeler nedeniyle başvurana damgalamış ve ikincil bir mağduriyet oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda Mahkeme, devletlerin mağdurun haysiyeti ve duyarlılığının dikkate alınması ve korunması gerektiğini yinelemiştir.

Bu nedenlerle AİHM, ilgili ceza davasının, devletlerin 8. madde kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini ihlal edecek kadar önemli kusurları olduğunu tespit etmiş ve başvurana manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

13- *Bilginsoy/Türkiye*¹³ Kararı

Öz: *Başvuru, olay tarihinde okul öğretmeni olan başvuranın fiziksel engeline uygun bir okula tayin talebinin reddedilmesi neticesinde özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Somut başvuruda başvuran olay tarihinde Samsun ili Çarşamba ilçesi Karaağaç köyünde bulunan bir ilkokulda öğretmendir ve %61 oranında engellidir. Başvuran, 21 Ocak 2010 tarihinde Çarşamba İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne yazılı bir dilekçe vererek altyapısı engeline uygun bir okula nakledilmesini talep etmiştir. Ertesi gün talep reddedilerek, sağlık, eş ve eğitim durumuna bağlı mazeretlerin elektronik ortamda gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvuran bu ret işlemine karşı idare mahkemesinde iptal davası açmış, Samsun İdare Mahkemesi yasal mevzuata uygun olmadan yapılan nakil talebinin reddi işlemi hukuka uygun bulmuş, iptal istemini reddetmiştir. İdare Mahkemesi ayrıca başvuran elektronik yollarla daha sonra sunulan nakil talebinin reddedildiğini belirtmiş olsa bile, bu eylemin kendisine yapılan itirazın konusu olmadığını kaydetmiştir. İdare Mahkemesinin kararını inceleyen Danıştay, temyiz ve karar düzeltme taleplerini reddetmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvuru da açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve konu bakımından yetkisizlik gerekçeleri ile reddedilmiştir.

Başvuran AİHM önünde, olay tarihinde nakil talebi için geçerli olan mevzuat uyarınca elektronik ortamda yaptığı başvuruların sistematik olarak reddedildiğini bu nedenle yazılı başvuru yaptığını iddia ederek, nakil talebinin reddi kararının özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Hükümet, Mahkeme'ye sunduğu görüşte iç hukuk yolları tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğunu ileri sürmüştür. AİHM incelemesinde başvuranın mevzuata uygun olarak elektronik ortamda yaptığını belirttiği nakil talebinin reddi işlemine karşı idare mahkemesinde iptal davası açmadığını belirtmiş, başvuranın Sözleşme'nin 35/1. maddesi uyarınca iç hukuk yollarını tüketmeden bireysel başvuru yapmış olduğu gerekçesine dayanarak başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

14- *I.V.T. /Romanya*¹⁴ Kararı

Öz: *Başvuru, çocukla yapılan röportajın çocuğun ebeveynlerinin rızası olmadan ve kimliğinin korunması için gerekli önlemler alınmadan yayınlanması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlâl edildiği iddialarına ilişkindir.*

¹³ *Bilginsoy/Türkiye* Kararı, No. 3552/16, 28 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-219223>

¹⁴ *I.V.T. /Romanya* Kararı, No. 35582/15, 1 Mart 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-215919>

22 Ekim 2012 tarihinde, Romanya’da yayın yapan özel bir televizyon kanalı, muhabirlerini Budapeşte’de başvuranın da kayıtlı olduğu devlet okuluna, okul gezisinde trenden düşerek ölen bir öğrenci ile ilgili haberi yapmak üzere göndermiştir. Okul gezisine katılan öğrencilerden biri olmadığı hâlde muhabir, olay tarihinde 11 yaşında olan başvuran ile röportaj yapmıştır. Röportaj, okulun önünde, başvuranın anne-babası, herhangi bir akrabası ya da öğretmenin yokluğunda ve bunlardan herhangi birinin onayı olmaksızın yapılmıştır. Aynı gün televizyon kanalında yapılan röportajdan bölümleri yayınlamıştır. Ayrıca, haber, video ve yazı ile birlikte televizyon kanalının internet sitesinde yer almıştır.

Başvuran, televizyon haberinde okul arkadaşları ve öğretmenleri tarafından tanındığı; sonrasında okulda arkadaşları ve öğretmenlerinden hasmane tavra maruz kaldığı, ayrıca annesi ile birlikte okula çağrılarak gazetecilere daha fazla beyanda bulunmayacağına ilişkin yazılı beyan alındığı, annesinin öğretmenlerden özür dileyerek açıklama yaptığı röportajı yayımlayan televizyon kanalının lisansına sahip özel şirket olan X şirketine karşı manevi tazminat davası açmıştır. Başvuran, bu davada kişinin görüntüsü üzerindeki hakka ilişkin Medeni Kanun hükümleri ile Milli Yayın Konseyi’nin 220/2011 sayılı kararının 14 yaşından küçük çocukların televizyon programlarına katılmaları için ebeveyn onayı alınmasını gerektiğine ilişkin kurallara dayanmıştır.

10 Aralık 2013 tarihli kararıyla, Ploiești Mahkemesi, açılan davayı kabul ederek davalı şirketin manevi zararlar için davacıya tazminat ödemesine karar vermiştir. Ancak davalı şirket, kamu yararının olduğu bir konuda haber yapmaya ilişkin olarak basın özgürlüklerinin bulunduğu gerekçesiyle istinaf yoluna başvurmuştur. 23 Eylül 2014 tarihli kararıyla, Prahova Bölge Mahkemesi davalının istinaf talebini kabul ederek başvuranın davasını reddetmiştir. Başvuran, Prahova Bölge Mahkemesi’nin kararına karşı temyiz yoluna başvurmuştur. 29 Ocak 7015 tarihinde Ploiești Temyiz Mahkemesi kesin karar ile başvuranın temyiz başvurusunu esastan reddetmiştir. Temyiz Mahkemesi davalı şirketin ebeveyn rızası olmaksızın yapılan röportaj sonrasında başvurana karşı okul arkadaşları ve öğretmenleri tarafından gösterilen hasmane tutumdan sorumlu olup olamayacağını incelemiş, başvuran tarafından da ileri sürüldüğü üzere, küçük çocukların programlarda yer olabilmeleri için ebeveynlerinin rızalarının gerektiğine yasa hükmünü vurgulamış ancak Bölge Mahkemesi’nin okul gezisindeki aksaklıklara ilişkin olan röportajın kamuyu ilgilendiren haklı bir sebebe ilişkin olduğu tespitinin yerinde olduğuna karar vermiştir. Temyiz Mahkemesi çocuğun üstün yararının korunması ilkesi ve görüntüsünün korunması ile özel ve aile hayatına saygı haklarının ifade hürriyeti ile birlikte yorumlanması ve uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle Temyiz Mahkemesi, Bölge Mahkeme kararının doğru olduğuna ve davalı şirketin hukuka aykırı bir eyleminin

olmadığına hükmetmiştir. Kararda ayrıca başvuranın anne-babasının rızası alınmış olsa dahi öğretmenlerin tavırlarının farklı olacağına inanmanın zor olduğunu, davacının maruz kaldığı olumsuz etkilerin yapılan röportajın doğrudan sonucu olmadığı ancak gerçekleri örtmeye çalışan öğretmenlerin mesleklerine uygun davranış sergilememeleri olduğu sonucuna varmıştır.

Mahkemenin Değerlendirmesi:

Mahkemeye göre somut olayda röportaj konusu kamu yararı içermekle birlikte, başvuran olay tarihinde çocuktur ve bu nedenle ebeveyn onayı gerekliliğine- ki bu onay somut olayda hiçbir zaman alınmamıştır- anılan kamu yararı karşısında ağırlık verilmelidir.

AİHM, başvuranın yayın sonrasında ciddi bir şekilde stresten ve üzüntüden etkilendiği tespitine Temyiz mahkemesinin de katıldığını, bu durumda davacının iddialarının temelsiz olmadığını vurgulamıştır. Bu nedenle AİHM, haber kamu yararına katkı yapmış olsa da bir küçüğün kimliği gibi özel bir bilginin ifşa edilmesinin gerekçesinin ortaya konması gerektiğine ve meydana gelen kazaya tanık olmamış bir çocuğun fikirlerinin kamu yararına katkısının tartışılabilir olduğuna işaret etmiştir. Bu bağlamda AİHM, davada istinaf ve temyiz mahkemelerinin başvuranın özel hayatına saygı hakkı ile yayıncının ifade hürriyeti arasında üstünlük bir denge gözeterek karar verdiği sonucuna varmış ve başvuranın 8. madde kapsamında özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

15- Y.P. /Rusya¹⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın detaylı rızası olmadan bir kamu hastanesinde kısırlaştırılmasının Sözleşme'nin 3 ve 8. maddeleri ile güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

1 Ağustos 2008 tarihinde, o sırada hamileliğinin otuzuncu veya otuz birinci haftasında olan ve rhesus uyuşmazlığı ve aşırı amniyotik sıvı (polihidramnios) belirtileri gösteren başvuran, belediye kadın doğum hastanesine kabul edilmiştir. 10 Ağustos 2008 tarihinde, doktorlar, başvuranı muayene ettikten sonra, fetüsün durumu kötüleştiği ve hipoksi belirtileri görüldüğü için acil sezaryen ameliyatına karar vermişlerdir.

Başvuran, sterilizasyon yapılmadan sezaryen için doktorlara bir dizi yetki veren bir onay formu imzalamıştır.

11 Ağustos günü doktorlar başvurana sezaryen yapmışlardır. Ameliyat sırasında doktorlar ayrıca kanama olmadan rahim yırtılması tespit etmişlerdir. Rahme yapılan iki cerrahi müdahale, sezaryen ve histerografi (rahim onarımı) göz önüne alındığında, doktorlar, rahmin

¹⁵ Y.P. /Rusya Kararı, No. 43399/13, 20 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-219209>

gelecekteki bir hamilelikte rüptürüne ve başvuranın hayatını tehlikeye atabilecek gerçek bir risk olduğuna ve kısırlaştırılması gerektiğine karar vermişler ve daha sonra başvuranın sol fallop tüpünü mühürlemişlerdir.

İki yıl sonra başvuran ve eşi çocuk sahibi olmaya karar vermiş, başvuran hamile kalamadığından bir jinekoloğa görünmüş ve jinekolog başvuranın 2008 yılındaki sezaryen sırasında kısırlaştırıldığı için ancak tüp bebek yoluyla hamile kalabileceğini anlatmıştır.

a. Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği iddiası

Başvuran, rızası olmadan kısırlaştırıldığı için insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kaldığından şikâyetçi olmuştur. Başvuran, ayrıca kısırlaştırmanın kendisi ve kocasıyla olan ilişkisi üzerinde ciddi psikolojik ve duygusal etkileri olduğunu öne sürerek şikâyetini sürdürmüştür.

Mahkeme'nin Değerlendirmesi:

AİHM, başvuranı kısırlaştırma kararı alırken doktorların, kötü niyetle hareket etmediklerini değerlendirmektedir. AİHM ayrıca, örneğin, başvuranın özel savunmasızlığı gibi, mevcut davanın özel koşullarında 3. maddeyi devreye sokmak için gerekli şiddet eşiğine ulaşıldığı sonucuna varmasına imkan verecek herhangi bir ek unsur görmemektedir.

AİHM, sonuç olarak, bu şikâyeti, madde 35 § 3 (a) anlamında Sözleşme hükümleriyle konu bakımından bağdaşmaz bulmuş ve 35 § 4 maddesi uyarınca reddetmiştir.

b. Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği iddiası

Başvuran, detaylı rızası olmadan kısırlaştırılmasının Sözleşme'nin 8. maddesi ile güvence altına alınan haklarına ciddi bir müdahale teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Özellikle, uluslararası standartların gerektirdiği şekilde sterilizasyona rıza göstermediğini iddia etmiştir. Ayrıca, sezaryen öncesinde imzalamış olduğu onay formunun sterilizasyonu özellikle hariç tuttuğunu vurgulamıştır.

Ayrıca başvuran, kısırlaştırılması için tıbbi bir gereklilik olmadığını ileri sürmüştür. Özellikle, sezaryen yapıldığı sırada, kadının rızası olmadan acil sterilizasyonunu gerektiren hayati bir risk bulunmadığından, bu hayat kurtarıcı bir müdahale olmamıştır. Başvuran ayrıca doktorların bazı varsayımsal riskleri önlemek amacıyla aslında kısırlaştırarak sağlığına çok ciddi zararlar verdiklerine dikkat çekmiş ve rızası olmadan kısırlaştırılmasıyla ilgili olarak ulusal düzeyde yeterli bir adli yanıt alamadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme'nin değerlendirme:

AİHM, başvuranın sezaryen öncesi imzaladığı ilgili rıza formunun sterilizasyonu açıkça hariç tuttuğunu, başvuranın kısırlaştırılmasının sezaryen ameliyatının genişletilmesi olarak yapıldığını ve bu nedenle başvuranın buna rıza göstermiş sayılabileceği iddiasının kabul

edilemeyeceğini, kısırlaştırmanın, hasta belirli bir prosedür için açık, özgür ve bilgilendirilmiş onama vermediği sürece, sezaryen veya başka herhangi bir tıbbi müdahalenin parçası veya genişletilmesi olarak rutin şekilde gerçekleştirilebilecek bir prosedür olmadığını vurgulamıştır. AİHM, bu hususa ilişkin tek istisnanın, tıbbi tedavinin ertelenemeyeceği ve uygun onayın alınmadığı acil durumlarla ilgili olduğunu ve mevcut davada böyle bir acil durumun tesis edilmemiş olduğunu vurgulamıştır. AİHM, sterilizasyonun başvuranın hayatına yönelik ani bir riskin önlenmesi için gerekli olan ameliyatın vazgeçilmez bir unsuru olmadığını belirtmiştir.

Bu bağlamda AİHM, kısırlaştırmanın, genel kabul görmüş standartlara göre, hayat kurtaran bir tıbbi müdahale olmadığını, başvuran zihinsel olarak yetkin yetişkin bir hasta olduğundan, tıbbi açıdan bir gereklilik olduğu varsayıldığında bile, bilgilendirilmiş onamanın, prosedürün ön şartı olduğunu, doktorların, bir sonraki hamilelik durumunda başvuranın hayatı ve sağlığı ciddi şekilde tehdit altında olacağı için söz konusu prosedürü gerekli görmelerinin bu durumu etkilemediğini, riskin, alternatif, daha az müdahaleci yöntemlerle de önlenebilir olduğunu ve bu koşullar altında, hastane personelinin gelecekte sağlığı konusunda sorumsuzca hareket edeceği varsayımına dayanarak başvuranın bilgilendirilmiş rızasından vazgeçilemeyeceğini vurgulamıştır.

AİHM, tüp bebek tedavisine başvurabileceğinden, incelenen prosedür sonucunda başvuranın sağlığına herhangi bir zarar verilmediği yönündeki iddianın kabul edilemez olduğunu, ayrıca, başvuranın müdahale esnasında tam üreme çağında olduğunu ve doğal üreme kapasitesinden kalıcı olarak yoksun bırakıldığını ve bu nedenle, başvuranın fiziksel bütünlüğünü büyük ölçüde etkileyen kısırlaştırmanın hayat kurtaran bir tıbbi müdahale olmadığı ve bilgilendirilmiş rızası olmadan gerçekleştirildiğinin açık olduğunu değerlendirmiştir.

AİHM, başvuranın, kısırlaştırılmasıyla bağlantılı olarak manevi tazminat talep ederek doğum hastanesine karşı hukuk davası açtığını, ulusal mahkemelerin, başvuranın açık, özgür ve bilgilendirilmiş rızası olmadan kısırlaştırılmasına ilişkin doktorların sorumluluğunu, bu müdahalenin tıbbi gerekliliğine atıfta bulunmak suretiyle reddederek hem iç hukukta hem de uluslararası düzeyde yer alan hastanın özerkliği ilkesi ile çelişen yaklaşımı benimsediği kanaatindedir. Bu bağlamda, AİHM, bu tür ciddi sonuçlara yol açan tıbbi müdahalenin, ulusal sistemin kendisi tarafından oluşturulan kurallara ve güvencelere saygı gösterilmeden gerçekleştirilmesinin, 8. maddede yer alan usulü güvencelerle bağdaşmadığını vurgulamıştır.

AİHM, belirtilen hususların, Mahkeme'nin, doktorların sterilizasyon konusunda iç hukuka uygun olarak kendisi ile ilgili olarak açık, özgür ve bilgilendirilmiş onayını istememesi ve alamaması nedeniyle başvuranın özel hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna

varması için yeterli olduğunu, ayrıca, mevcut hukuk yolunun, doktorların sorumluluğunun tesis edilmesini ve özel hayata saygı hakkının ihlali nedeniyle tazminat alınmasını mümkün kılmadığını vurgulamıştır. AIHM, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna hükmetmiştir.

16- Otite/Birleşik Krallık¹⁶ Kararı

Öz: *Başvuru, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında başvuranın Birleşik Krallık'tan Nijerya'ya sınır dışı edilmesi halinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edileceği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran Junior OTİTE, 1972 yılında doğmuş bir Nijerya vatandaşıdır. Başvuran 2003 yılında yerleşik bir kişinin eşi olarak Birleşik Krallığa giriş yapmış ve ülkede yaşamaya başlamıştır. Başvuranın eşi Nijerya kökenli olup Birleşik Krallık'ta doğmuştur. Başvuranın eşi ile beraber 2003, 2005 ve 2010 yıllarında doğan üç çocuğu da İngiliz vatandaşıdır.

Başvurana, Eylül 2004'te Birleşik Krallık'ta süresiz kalma izni verilmiştir. Ancak başvuranın Mayıs 2013'te İngiliz vatandaşlığına geçme başvurusu sabıka kaydı nedeniyle reddedilmiştir. Başvuran; 2014 yılında, dolandırıcılıkta kullanılmak üzere eşya üretmek ve tedarik etmek suçundan iki kez mahkûm edilerek dört yıl sekiz ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Birleşik Krallık Sınır Yasası'nın 32. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı Devlet Sekreterinin en az on iki ay hapis cezasına çarptırılan yabancı suçlular hakkında sınır dışı etme kararı vermesi gerekmektedir. Başvurana söz konusu hüküm gereğince 2015 yılında sınır dışı edileceğine dair tebligat yapılmıştır.

2016 yılında başvuranın sınır dışı edilme kararına karşı yapmış olduğu itiraz Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığınca reddedilmiştir. Söz konusu kararın gerekçesinde; başvuranın ailesiyle birlikte Nijerya'ya dönecek olmasının ağır bir yaptırım niteliğinde olmadığı belirtilmiştir. Karar gerekçesinde değerlendirmelerde bulunulurken; başvuranın eşinin Nijerya kökenli olması, İngilizce'nin Nijerya'da resmi dil olarak kullanılıyor olması ve başvuranın çocuklarının aynı zamanda Nijerya vatandaşı olması hususları dikkate alınmıştır. Son olarak başvuranın sınır dışı edilmesi halinde eşinin Nijerya'ya gitmek yerine Birleşik Krallık'ta kalmasının gereksiz yere zor olmayacağı değerlendirilmiştir. Söz konusu değerlendirmede bulunulurken başvuranın eşinin İngiliz vatandaşı olması, Birleşik Krallık'ta ailesinin bulunması, toplumla bağlarının var olmasının yanı sıra başvuranın hapsedilmesinden bu yana, başvuran olmadan da hayatını idare edebilmiş olduğu hususları göz önünde bulundurulmuştur.

¹⁶ *Otite/Birleşik Krallık Kararı*, No. 18339/19, 27 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-219755>

Başvuran, Dışişleri Bakanlığının kararına karşı Göçmenlik ve İltica Dairesi nezdinde itiraz başvurusunda bulunmuştur. İtiraz başvurusunu desteklemek üzere, bir danışman klinik psikolog tarafından hazırlanan bir rapor sunmuştur. Raporda, başvuranın yokluğunun eşi ve çocukları için çok zor olduğu ve önemli duygusal sıkıntılara yol açtığı belirtilmiştir. Eşinin ve iki çocuğunun depresyon belirtileri gösterdiğini kaydeden rapor, sınır dışı edilmesinin muhtemelen tüm çocuklar üzerinde zararlı bir etki yaratacağı ve eşinin ruhsal durumunda önemli bir bozulmaya yol açacağı sonucuna varılmıştır.

Göçmenlik ve İltica Dairesi; 27 Şubat 2017 tarihli kararıyla, başvuranın itirazını kabul etmiştir. Başvuranın ailesinin kötüleşen ruh sağlığı durumu, en büyük kızının tip 1 diyabet hastası olması ve başvuranın yokluğunun çocukların sosyal, duygusal ve eğitimsel gelişimi üzerindeki önemli etkisini göz önünde bulunduran yargıç, olasılıklar dengesine göre, başvuranın sınır dışı edilmesinin muhtemelen eşi ve çocuklarına önemli zarar vereceği konusunda tatmin olmuştur. Bu nedenle, başvuranın sınır dışı edilmesinin aşırı sert bir yaptırım olacağı ve sınır dışı edilmesinin gerekliliğini geçersiz kılacak çok zorlayıcı koşulların mevcut olduğu kanaatine varmıştır.

Dışişleri Bakanlığı söz konusu karara karşı Üst Mahkemeye temyiz başvurusunda bulunmuştur. 30 Temmuz 2018 tarihinde, Üst Mahkeme, hâkimin bir dizi önemli hususta hukuken maddi hataya düştüğü kanaatine vararak Göçmenlik ve İltica Dairesi'nin kararını iptal etmiştir. Başvuran, hakkındaki hapis cezasının infazının tamamlanması üzerine göçmenlik gözetimine nakledilmiştir.

Başvuran, sınır dışı edilecek olmasının Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlaline yol açtığını ve temyiz mahkemesinin kararının AİHM'in yerleşik içtihadının gerektirdiği orantılılık ilkesini karşılamakta yetersiz kaldığını iddia etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi:

AİHM, temyiz mahkemesinin davanın gerçeklerini ayrıntılı bir şekilde değerlendirdiği ve başvuranın işlediği suçun ciddiyeti ile ailesi ve özel hayatı üzerindeki olası etkinin orantılı olduğu kanaatine varmıştır. AİHM, temyiz mahkemesinin işlenen suçun niteliği ve ciddiyeti; ailevi durumu ve sınır dışı edilmesinin eşi ve çocukları üzerinde yaratacağı etki de dâhil olmak üzere, AİHM içtihadında belirlenen kriterlerin çoğunu dikkate aldığını tespit etmiştir.

AİHM kararında; başvuranın eşi ve çocuklarının başvuranın desteğine mutlak ihtiyaç duyduklarını gösteren hiçbir delil bulunmadığı tespitinin yanı sıra başvuranın Birleşik Krallık'taki varlığının diyabet hastası kızının fiziksel sağlığı için neden önemli olduğuna dair bir delil gösterilemediğini belirtmiştir. Ayrıca AİHM, temyiz mahkemesi önündeki delillere

göre başvuran cezaevindeyken ve sonrasında göçmenlik gözetiminde tutulduğu süre boyunca çocuklarıyla hiçbir teması olmadığını vurgulamıştır.

Sonuç olarak AIHM, tüm bu hususları dikkate alarak başvuranın Birleşik Krallık'taki aile ve özel hayatına ilişkin faktörlerin, sınır dışı edilmesindeki kamu yararına ağır basacak düzeyde olmadığını belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

17- Thörn/İsveç¹⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, geçirdiği bir trafik kazası sonrasında boynu kırılan ve yaşadığı çok ciddi ağrıları dindirmek için kenevir üretip kullanmaya başlayan başvuranın, bu nedenle 520 Avro para cezası ödemeye mahkûm edilmesiyle sonuçlanan ceza yargılamasının özel hayata saygı hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.*

Başvuran geçirdiği bir trafik kazası sonrasında boynu kırıldıktan sonra çok ciddi ağrı ve kramplar yaşamış ancak kullandığı birçok ağrı kesiciye rağmen ağrılarından kurtulamamıştır. Daha sonra durumu kötüleşen ve bunalıma giren başvuran, tıbbi kenevir kullanmak istemiştir. Ancak İsveç'te reçete edilebilen "Sativex" adındaki kenevir bazlı ilacın başvuranın ağrılarını dindirmek hususunda yetersiz kalması ve pahalı olması nedeniyle başvuran evde kenevir üretmeye başlamıştır. Bu bağlamda, başvuranın bir dönem her sabah ve akşam kahvesinin yanında 0.2 gr. kadar kendi ürettiği keneviri kullanmıştır. Ancak 22 Nisan 2015 tarihinde başvuran hakkında uyuşturucu madde üretip kullanmak suçu nedeniyle ceza davası açılmıştır.

27 Ağustos 2012 tarihli kararıyla, ilk derece mahkemesi, İsveç sosyal güvenlik ve sağlık sisteminin başvurana kenevir üretip kullanmak dışında başka bir imkân tanımadığını değerlendirerek başvuranın beraatına karar vermiştir.

31 Mart 2016 tarihinde Savcının beraat kararına itirazı üzerine, istinaf merci beraat kararını bozmuş ve başvuranın atılı suçtan ertelenmiş hapis cezasına ve 90 gün karşılığı adli para cezasına mahkûm edilmesine karar vermiştir.

Ayrıca başvuran hakkında bu dava derdest iken yerel idari makamlar başvurana yine kenevir bazlı ve etkili olabilecek başka bir ilacı alabilmesi için ruhsat vermiştir.

Başvuranın karara itirazı üzerine, 20 Kasım 2017 tarihinde Yüksek Mahkeme, istinaf merciinin verdiği kararı bozmuştur. Yüksek mahkeme, başvuranın içinde bulunduğu şartları ve kullanım miktarını ayrıntılı şekilde değerlendirerek, başvuranın mahkûm edildiği suçu değil, daha hafif bir narkotik suçu işlemiş olduğuna ve hakkında hükmedilen hapis cezasına ilişkin hükmün bozulması ile başvuranın yalnızca 40 gün karşılığı (520 Avro) para cezası ile cezalandırılmasının daha adil olacağına karar vermiştir. Yüksek mahkeme bu değerlendirmeyi

¹⁷ Thörn/İsveç Kararı, No. 24547/18, 1 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-218930>

yaparken, başvurana kenevir bazlı bir başka ilacın reçete edildiğini de dikkate aldığını açıklamıştır. Başvuran, hakkında hükmolunan cezanın Sözleşme'nin 8. maddesinde korunan özel hayatına saygı hakkını ihlâl ettiğini ileri sürmektedir.

Mahkemenin Değerlendirmesi:

AİHM, ilk olarak somut davada başvuran taraf ve Hükûmet arasında başvuranın özel hayata saygı hakkına bir müdahale bulunduğu ve bu müdahalenin meşru bir amaca yöneldiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmadığını tespit etmektedir. İkinci olarak AİHM, belirlenmesi gereken esas meselenin, İsveç makamlarının, narkotik suçlarla mücadele konusunda daha yumuşak bir politikayı benimseyip benimsememeleri olmadığını vurgulamaktadır. Bunun yerine, AİHM, söz konusu müdahalenin, demokratik toplumda gerekli olup olmadığının tespiti çerçevesinde İsveç yargısal makamlarının, başvuranın ağrı kesiciye erişim konusundaki menfaati ile narkotik ve ilaçların kontrol sisteminin uygulanmasındaki genel menfaat arasında özel dengeyi kurarken, takdir marjı içinde kalıp kalmadıklarının değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bu kapsamda, AİHM'e göre, somut davada temyiz mercii, başvuranın etkili ağrı kesici bulma konusunda yaşadığı zorluğu dikkate almış ve bu hususu dikkate aldığını, başvuran hakkında hükmedilmesi gereken cezayı belirlerken kararına yansıtmıştır. Ayrıca AİHM, başvuranın hakkında hükmolunan para cezasını ödeme konusunda bir zorluk içerisinde olduğuna dair herhangi bir unsur saptamadığını belirtmektedir. Yine AİHM, başvuran hakkında yargılama devam etmekte iken yerel idari makamların başvuranın ağrılarını dindirmek için başvurana kenevir bazlı bir başka ilacın reçete edildiğini not etmektedir. Bu bağlamda, AİHM, yerel yargısal makamların söz konusu takdir marjı içinde hareket ettiği ve bunun sonucunda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlâl edilmediği sonucuna varmıştır.

5

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

18- *Kitsos/Yunanistan*¹⁸ Kararı

Öz: *Başvuru, bir televizyon kanalında yapılan açıklamalarla vasilik görevini yerine getiren iki kişiye karşı hakareten dolayı başvuranın cezalandırılmasının Sözleşme'nin 10. maddesini ihlal ettiği şikâyetine ilişkindir.*

Ulusal bir televizyon kanalına çıkan başvuran Korfu'da çok iyi tanınan bir kişinin iki vasisi hakkında iddialarda bulunmuştur. Başvuran özellikle bu iki kişinin “şeytani bir plan” uygulayarak kısıtlıyı vesayet altına aldıkları, kısıtlının “görünmez hale gelmesine neden olduklarını”, “psikoaktif ilaç vererek ve psikolojik şiddet uygulayarak” kısıtlının mal varlığının bir kısmının cüzi bir ücretle vasiye aktarılmasını organize ettiklerini iddia etmiş; başvuran ayrıca söz konusu iki kişiyi “dolandırıcılar” olarak tanımlamıştır.

Bu arada iki vasi, gayrimenkulünün bir kısmını yarı değerinden daha az bir bedel karşılığında vasilerden birine ait bir mülkle değiştirmeleri nedeniyle eylem ve ihmallerinin kısıtlının çıkarlarına hizmet etmediğinden görevlerinden alınmışlardır. Ceza yargılaması sonucunda vasiler belirtilen eylemlerinden ötürü zimmet suçundan mahkûm olmuşlardır.

Vasilerin suç duyurusuna istinaden ilk derece mahkemesi, ulusal kanaldaki sözleri nedeniyle başvurunu iftira niteliğindeki hakaret suçundan ertelemeli 9 ay hapis cezası ile cezalandırmıştır. İtiraz üzerine İstinaf Mahkemesi başvurana basit hakaret suçundan ertelemeli 7 ay hapis cezası vermiştir. İstinaf Mahkemesi; kısıtlının vesayet altına alınması ve mülkünün bir parçasının vasiye bir jeton parası karşılığında transfer edilmesine ilişkin başvuranın açıklamalarının gerçek olduğunu, geri kalan açıklamalarının ya gerçek ifadelerden gelen veya gerçeğe yakın olan ancak doğru olmayan ve vasilerin itibarına zarar veren açıklamalar olarak değerlendirmiştir. Bu kişilerin görevlerinden alınmalarının veya kısıtlının gayrimenkulünün transfer edilmesi nedeniyle zimmet suçundan mahkûm olmaları gerçeğinin onları kendiliğinden “dolandırıcılar” yapmadığını açıklamıştır. Bununla birlikte başvuran açıklamalarının doğru olmadığını bilmediğinden İstinaf Mahkemesi suçlamayı iftira niteliğindeki hakareten basit hakarete çevirmiş ve fakat başvuranın bu sözleri söylemesinde meşru bir menfaat bulunduğu iddiasını reddetmiştir.

Başvuranın temyizi üzerine Yargıtay, İstinaf Mahkemesi kararını onamıştır. Yargıtay, istinaf kararının yeterli gerekçe içerdiğini belirtmiştir. Başvuranın atıfta bulunduğu bir jeton parasından farklı olması nedeniyle istinaf mahkemesinin gayrimenkulün düşük bir bedelle transfer edildiği gerçeğini kabulünde bir çelişki bulunmadığını belirten Yargıtay, ayrıca

¹⁸ *Kitsos/Yunanistan* Kararı, No. 21793/14, 22 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219217>

başvuranın İstinaf Mahkemesinin Ceza Kanununun 362. maddesini hatalı yorumladığına dair iddiasını reddetmiştir. Başvuran tüm adli süreci geçersiz kılan duruşma usulü ile ilgili olarak Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yargıtay, Sözleşmenin ihlal edildiği iddiasının başvuranın hatalı olarak ileri sürdüğü gibi duruşma usulü ile ilgili olmayıp esasla ilgili olduğu gerekçesiyle temyizi kabul edilemez bularak reddetmiştir. Bu temelde Yargıtay, başvuranın açıklamalarının doğru olmadığını ve sonuç olarak ifade özgürlüğünün sınırlarını aştığını tespit eden İstinaf Mahkemesi kararını başvuranın terse çevirmeye çalıştığını belirtmiştir. Yargıtay her halükarda başvuranın ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Başvuran Mahkeme önünde mahkûmiyetinin Sözleşmenin 10. maddesiyle güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğini şikâyet etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi:

AİHM, mahkûmiyetin başvuranın ifade özgürlüğü hakkına kamu makamlarınca yapılan bir müdahale olduğunu; müdahalenin Ceza Kanununun 362. maddesiyle öngörüldüğünü ve başkalarının itibar ve haklarının korunmasına yönelik meşru bir amacı takip ettiğini belirtmiştir.

AİHM öncelikle başvuranın sözlerinin doğası gereği vasilerin itibarına zarar verebilecek nitelikte olduğunu ve sonuç olarak kendileri yönünden Sözleşme'nin 8. maddesinin sağladığı korumadan faydalanmak için gereken ağırlık seviyesine ulaştığını kaydetmiştir. Yerel mahkemelerin başvurana ait dava konusu sözleri gerçeğe tekabül eden veya gerçeğe çok benzeyen sözler olarak sınıflandırdığını ve bunların doğru olmadığını düşündüğünü belirten AİHM, buna karşın yerel mahkemelerin bu sonuca ulaşmak için ikna edici gerekçeler ortaya koymadığına işaret etmiştir.

AİHM, yerel mahkemelerin kabul ettiği gibi başvuranın yorumlarının gerçek ifadelerin bir kombinasyonu olup şikâyetçilerin vasilik görevinden alınmaları ve zimmet suçundan mahkûm olmaları ile desteklenmiş bazı olgusal temelleri olan değer yargısı içerdiğini kabul etmiştir. Yerel mahkemelerin yeterli gerekçe göstermeden başvuranın ilgili olgusal temel hakkındaki iddiasını reddettiğini açıklayan AİHM, derece mahkemelerinin şikâyetçilerin mahkûm edilmiş olmalarının ve vasilik görevinden alınmalarının başvurana yönelik isnatlarını nasıl etkilediğini değerlendirmeden sadece resmi belgelerde kullanılan ifadelerin şikâyetçilerin kişilik haklarına ve itibarına zarar verip vermediğini değerlendirdiklerini belirtmiştir.

AİHM'e göre yerel mahkemeler açıklamaların yapıldığı bağlamı dikkate almamıştır. Hükûmet iddiasının aksine, dava konusu nitelermelerin sadece özel bir tartışmayla ilgili

olmadığını, aynı zamanda açıklamaların milli bir televizyon kanalında yapılmış olmasının gösterdiği gibi kamu çıkarını ilgilendiren bir konuya dokunduğuna işaret eden AİHM, vasilerin, Korfu’da çok iyi tanınan bir kişinin mahkeme tarafından atanmış vasisi görevini üstlendiklerini ve bu nedenle vasilik görevi kapsamında eylemlerine ilişkin olarak belirli bir düzeyde kamu denetimini beklemeleri gerektiğini ifade etmiştir.

AİHM, yerel mahkemelerin başvuranın röportajını bir bütün olarak incelemeyip daha ziyade bağlamından kopararak başvuranın kullandığı nitelermelere odaklandıklarını ve bu nedenle başvuranın röportajının kamusal tartışmaya katkısı ve vasilerin eylemleriyle ilgili beklemeleri gereken denetimi içerir değerlendirmeleri göz önüne aldıklarını göstermede başarısız olduklarına karar vermiştir. Ayrıca başvurana verilen cezayla ilgili olarak hapis cezasını verilmesini haklı kılacak herhangi bir istisnai durum mevcut olmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak AİHM yerel mahkemelerin başvuranın ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi haklı gösterecek ilgili ve yeterli bir gerekçeyi ortaya koymadıklarını ve bu haliyle başvuranın ifade özgürlüğü ile şikâyetçilerin özel yaşamlarına saygı hakları arasında dengenin kurulamadığı kanaatine varmıştır. AİHM, Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

6

MÜLKİYET HAKKI

19- *Çetinkaya/Türkiye*¹⁹ Kararı

Öz: *Başvuru, 1998 yılında İstanbul Mısır Çarşısında meydana gelen patlamada 7 kişinin ölümü ve başvuranın da aralarında bulunduğu 127 kişinin yaralanmasına ilişkindir.*

Başvuran İsmet Çetinkaya olay tarihinde Mısır Çarşısında yer alan bir restoranda garson olarak çalışırken patlamada yaralanmış ve %28 oranında engelli kalmıştır.

Başvuran patlama nedeniyle haklarında ceza davası açılan P.S. ve A.Ö.'nün yargılamasında katılan olarak yer almıştır. Başvuran ayrıca idare mahkemeleri önünde tam yargı davası açmış, işvereni aleyhine iş mahkemeleri önünde maddi ve manevi tazminat davaları açmış, ayrıca 5233 sayılı Kanun'a dayanarak tazminat talebinde bulunmuştur. Tazminat Komisyonu bu talebi kabul ederek, başvurana 3.280 Avro'ya tekabül eden bir meblağ ödenmesi teklifinde bulunmuş; ancak başvuran önerilen bu meblağı kabul etmemiştir. Başvuranın idari yargıda açtığı tam yargı davası, süre aşımı nedeniyle reddedilmiş, bu karar Danıştay tarafından onanmıştır.

Başvuran, 2001 yılı Kasım ayı ile 2021 yılı Kasım ayı arasında olan süreçte toplamda 85.000 Avro tutarında sosyal güvenlik maluliyet aylığı almıştır. Halen de bu aylığı almaya devam etmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu da sanıklar P.S. ve A.Ö. ile başvuranın işvereni aleyhine başvurana yaptığı ödemelerin rücu edilmesi amacıyla rücu davası açmıştır. Bu dava derdesttir.

Başvuranın katılan sıfatıyla yer aldığı Ceza yargılaması, Yargıtay Ceza Genel Kurulu önünde inceleme beklemektedir.

Mahkemenin Değerlendirmesi:

AİHM, mevcut başvuruda etkili iç hukuk yolunun, başvuranın işvereni aleyhine İş Mahkemesi'nde açtığı tazminat davası olmadığını, Hükûmet tarafından sunulan içtihat örnekleriyle etkili olduğu ortaya konulan İdare Mahkemesi önündeki tam yargı davası olduğunu, tam yargı davasını yasal süresi içinde açmayan başvuranın davasının reddedildiğini kaydetmiştir.

Mahkeme ayrıca, başvuranın şikâyetlerini AİHM'ne sunmadan önce Anayasa Mahkemesi'ne şikâyette bulunmadığını, ceza yargılamalarının ulusal mahkemeler önünde halen derdest olduğunu, başvuranın yargılamaların bitmesini müteakip Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunabileceğini not etmiştir.

¹⁹ *Çetinkaya/Türkiye* Kararı No. 5815/13, 30 Ağustos 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-219591>

Mahkeme, sonuç olarak, anılan nedenlerle başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilmez olduğuna karar vermiştir.

20- Grima/Malta²⁰ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların Malta hukuku uyarınca, hissedarı oldukları taşınmazın zorunlu olarak bir başkasına kiralanması nedeniyle taşınmazdan elde edebilecekleri kira gelirinin günün şartlarına göre çok düşük olması nedeniyle zarar gördüklerini ileri sürerek açtıkları davada; mahkeme tarafından mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilerek tazminata hükmedilmesine karşın, verilen tazminat miktarının Anayasa Mahkemesi kararıyla azaltılmasının mülkiyet hakkı ve bu hakla bağlantılı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiği şikâyetlerine ilişkindir.*

Başvuranlar Malta’da bir taşınmazın hissedarlarıdır. Başvuranların taşınmazı Malta iç hukukunda yer alan özel bir düzenleme uyarınca zorunlu olarak kiralanmaktadır. Başvuranlara, her yıl taşınmazın 1914 yılındaki değeri üzerinden her 3 yılda bir artırılan bir miktarda kira ödenmektedir.

Bu tip bir zorunlu kiralama ilişkisi sürekli yenilenen ve miras kalabilen bir haktır. İlk kiracıların vefatı sonrasında kira sözleşmesi bu kişilerin oğluna miras kalmıştır.

Başvuranlar, ilk kiracılar öldükten sonra taşınmazın kiracıların oğluna geçtiği dönem olan 2015-2019 yılları arasında mülkiyet haklarının ihlal edildiğini de ileri sürerek tazminat talebiyle dava açmıştır.

Dosyaya bakan mahkemenin belirlediği bilirkişinin raporuna göre, taşınmazın 2015-2019 yılları arasındaki muhtemel kira getirisi 50.750 Avroyken, başvuranlara yalnızca 1.027 Avro ödenmiştir.

Malta Hukukuna göre Sözleşme ile korunan hakların ihlal edildiği iddialarını da ilk aşamada inceleyerek hak ihlali kararı verebilen mahkeme tarafından; mülkiyet hakkının ihlal edildiğine, kiracının taşınmazla ilgili haklarının sona erdirilmesine, başvuranlara 35.000 Avro tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

Yapılan itiraz üzerine başvuruyu inceleyen Anayasa Mahkemesi ise verdiği kararla; ilk derece mahkemesi kararında tespit edilen tazminatın, başvuranların şikâyet ettikleri dönem olan 2015-2019 yılları arası için 15.000 Avro olması gerektiğine karar vermiştir.

Kira Düzenleme Kurulu tarafından kiracının taşınmazdan tahliyesine karar verilmiş ve taşınmaz başvuranlara geçmiştir. Her iki taraf da bu karara itiraz etmemiştir.

²⁰ Grima/Malta Kararı, No. 55617/17, 22 Eylül 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-219212>

Başvuranlar; Anayasa Mahkemesi kararında hükmedilen tazminatın düşük olduğunu ve bu nedenle halen mağdur olduklarını, mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek AİHM'e başvuru yapmışlardır.

Mahkemenin Değerlendirmesi:

Mahkeme, ilk olarak, mağdur sıfatı ile ilgili olarak Apap Bologna/Malta (*B.No. 46931/12*) kararında ortaya koyduğu ilkelere atıf yapmıştır. Bu değerlendirmeye, meşru amaçla veya başka nedenlerle kira daha düşük hesaplanırsa veya normal piyasa şartları dikkate alınmayacak olsa bile; ilk derece dosyasında bilirkişinin tespit ettiği miktara oranla, son aşamada Anayasa Mahkemesi tarafından ödenmesine karar verilen tazminatın çok düşük olduğunu işaret edilmiştir.

Mahkeme, bu nedenlerle verilen tazminatın başvuranlara yeterli bir telafi sağlamadığını ve bu nedenle başvuranların mağdur statülerini koruduklarına işaret etmiştir. Bunlara ek olarak, Malta hukukunda zorunlu kiraya ilişkin düzenleme ile ilgili olarak daha önce de inceleme yaptığını ve ilk derece mahkemesinin tespitleri de dikkate alındığında başvurunun esasını yeniden incelemeye gerek olmadığı ifade edilmiştir.

Mahkeme, somut durumun ilk derece mahkemesi tarafından da ortaya konulduğu üzere, başvuranlara orantısız bir yük yüklediğine ve bu nedenle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu ihlal kararına ek olarak, Malta Anayasa Mahkemesi tarafından bu gibi davalarda tazminat olarak hükmedilen meblağların yeterli tazmin teşkil etmediğini tespit ettiği içtihadına da atıf yapmış ve mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğine karar verilmiştir.

İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

Milli Müdafaa Cad. No: 8 Bakanlıklar Kızılay/ANKARA

T: 0 (312) 549 59 05 F: 0 (312) 549 59 27

e-mail: inhak@adalet.gov.tr